

شناخت، رفتار، یادگیری

شناسایی و تبیین ابعاد و مؤلفه‌های فرهنگ یادگیری دانش‌آموزان: مرور نظام‌مند

زهره مشکوه^۱، علیرضا صادقی^۲، محمد نیرو^۳، حسین چهارباشلو^۴

۱. گروه علوم تربیتی، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

۲. گروه علوم تربیتی، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران.

۳. گروه علوم تربیتی، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

۴. استاد مدعو، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

* ایمیل نویسنده مسئول: sadeghi@atu.ac.ir

تاریخ چاپ: ۱۴۰۶/۰۱/۰۱

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۵/۰۵/۲۱

تاریخ بازنگری: ۱۴۰۵/۰۴/۲۸

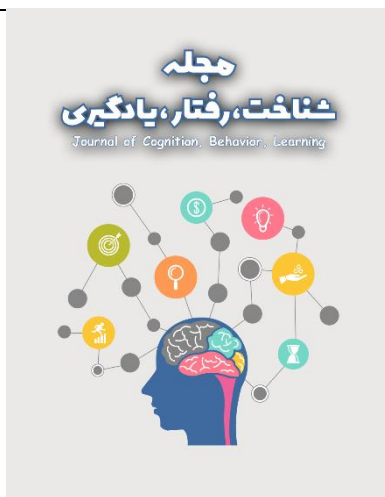
تاریخ ارسال: ۱۴۰۵/۰۱/۲۴

چکیده

هدف: پژوهش حاضر با هدف شناسایی و تبیین نظام‌مند ابعاد و مؤلفه‌های اصلی فرهنگ یادگیری دانش‌آموزان و ارائه تصویری جامع از عوامل فردی، آموزشی، سازمانی، اجتماعی و فناورانه مؤثر بر شکل‌گیری آن انجام شد. پژوهش با رویکرد کیفی و به روش مرور نظام‌مند انجام شد. جامعه پژوهش شامل مقالات فارسی منتشر شده در سال‌های ۱۳۹۰ تا ۱۴۰۳ و مقالات لاتین منتشر شده در فاصله ۲۰۱۰ تا ۲۰۲۵ بود. جست‌وجو در پایگاه‌های معتبر داخلی و بین‌المللی با استفاده از کلیدواژه‌های مرتبط با فرهنگ یادگیری، فرهنگ مدرسه و یادگیری دانش‌آموزان انجام گرفت. مطالعات بر اساس معیارهای ورود و خروج از پیش تعیین شده غربالگری و کیفیت روش شناختی آن‌ها با چک‌لیست CASP ارزیابی شد. در نهایت، ۶۸ مطالعه واجد شرایط وارد تحلیل شدند. داده‌ها با استفاده از تحلیل مضمون در نرم‌افزار MAXQDA ۲۰۲۰ کدگذاری و سازمان‌دهی شدند. برای ارزیابی پایایی تحلیل نیز توافق بین دو کدگذار محاسبه شد که ضریب کاپای ۰.۸۵ نشان‌دهنده پایایی مطلوب بود. سنتز تحلیلی شواهد نشان داد فرهنگ یادگیری دانش‌آموزان پدیده‌ای چندبعدی و حاصل تعامل متقابل عوامل انسانی و ساختاری در اکوسیستم مدرسه است. هفت مضمون اصلی شامل فرهنگ مدرسه، رهبری و مدیریت آموزشی، توسعه حرفه‌ای معلمان، برنامه درسی و روش‌های تدریس، تعاملات اجتماعی و مشارکت فناوری و یادگیری دیجیتال، و عدالت آموزشی و حساسیت فرهنگی شناسایی شدند. یافته‌ها نشان داد فرهنگ مدرسه بستر بنیادی یادگیری را فراهم می‌کند؛ اثربخشی رهبری آموزشی در پیوند با فرهنگ یادگیری تحقق می‌یابد؛ توسعه حرفه‌ای معلمان هم محرک و هم پیامد فرهنگ یادگیری است؛ روش‌های فعال تدریس بدون بستر فرهنگی حمایت‌کننده اثربخشی کامل ندارند؛ و فناوری آموزشی زمانی به ارتقای یادگیری منجر می‌شود که با شایستگی دیجیتال معلمان همراه باشد. همچنین، تعاملات اجتماعی و تحقق عدالت آموزشی و حساسیت فرهنگی از الزامات پایداری فرهنگ یادگیری شناخته شدند. فرهنگ یادگیری دانش‌آموزان باید به‌عنوان یک سازه یکپارچه و چندسطحی مورد توجه قرار گیرد و ارتقای آن مستلزم مداخلات هماهنگ در فرهنگ مدرسه، رهبری، توانمندسازی معلمان، برنامه درسی، مشارکت اجتماعی، فناوری و عدالت آموزشی است.

کلیدواژه‌گان: فرهنگ یادگیری، دانش‌آموزان، فرهنگ مدرسه، مرور نظام‌مند، تحلیل مضمون، رهبری آموزشی، علت

آموزشی

شیوه استناددهی: مشکوه، زهره، صادقی، علیرضا، نیرو، محمد، و چهارباشلو، حسین. (۱۴۰۶). شناسایی و تبیین ابعاد و مؤلفه‌های فرهنگ یادگیری دانش‌آموزان: مرور نظام‌مند. شناخت، رفتار، یادگیری، ۴ (۱)، ۱-۳۲.

Cognition, Behavior, Learning

Identifying and Explaining the Dimensions and Components of Students' Learning Culture: A Systematic Review

Zahra Meshkat¹, Alireza Sadeghi^{2*}, Mohammad Niroo³, Hossein Charbashlu⁴

1. Department of Educational Sciences, SR.C., Islamic Azad University, Tehran, Iran.

2. Department of Educational Sciences, Allameh Tabataba'i University, Tehran, Iran.

3. Department of Educational Sciences, SR.C., Islamic Azad University, Tehran, Iran.

4. Visiting Professor, SR.C., Islamic Azad University, Tehran, Iran.

*Corresponding Author's Email: sadeghi@atu.ac.ir

Submit Date: 2026-04-13

Revise Date: 2026-07-19

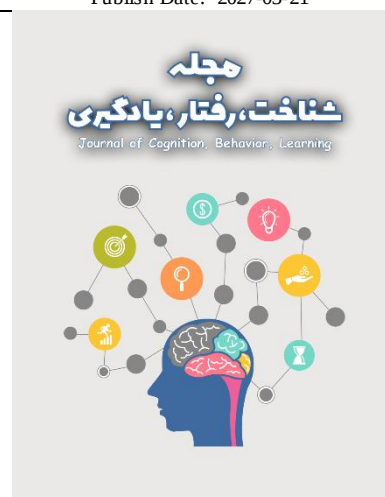
Accept Date: 2026-08-12

Publish Date: 2027-03-21

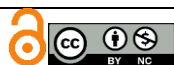
Abstract

This study aimed to systematically identify and explain the principal dimensions and components of students' learning culture and to provide a comprehensive understanding of the individual, educational, organizational, social, and technological factors contributing to its development. This qualitative study employed a systematic review design. The research corpus comprised Persian-language articles published from 2011 to 2025 and international articles published between 2010 and 2025. Relevant studies were identified through systematic searches of major national and international scientific databases using keywords related to learning culture, school culture, and student learning. Studies were screened according to predefined inclusion and exclusion criteria, and their methodological quality was assessed using the Critical Appraisal Skills Programme (CASP) checklist. Ultimately, 68 eligible studies were included in the final synthesis. The extracted data were coded and analyzed through thematic analysis using MAXQDA 2020. Inter-coder reliability was also examined, yielding a Cohen's kappa coefficient of 0.85, indicating satisfactory analytical reliability. The analytical synthesis demonstrated that students' learning culture is a multidimensional phenomenon emerging from the interaction of human and structural factors within the school ecosystem. Seven overarching themes were identified: school culture, educational leadership and management, teachers' professional development, curriculum and teaching methods, social interactions and participation, technology and digital learning, and educational equity and cultural sensitivity. The findings indicated that school culture provides the fundamental context for learning, while educational leadership becomes effective when operating through a supportive learning culture. Teachers' professional development functions both as a driver and an outcome of learning culture. Active teaching approaches cannot achieve their full potential without an appropriate cultural context, and educational technology enhances learning primarily when accompanied by teachers' digital competencies. Social interactions among teachers, students, parents, and peers were also integral to a dynamic learning culture, while educational equity and cultural sensitivity emerged as essential conditions for its sustainability. Students' learning culture should be conceptualized as an integrated, multilevel construct. Its sustainable development requires coordinated interventions addressing school culture, educational leadership, teacher empowerment, curriculum and pedagogy, social participation, digital technology, and educational equity.

Keywords: *Learning Culture, Students, School Culture, Systematic Review, Thematic Analysis, Educational Leadership, Educational Equity*

How to cite: Meshkat, Z., Sadeghi, A., Niroo, M., Charbashlu, H. (2027). Identifying and Explaining the Dimensions and Components of Students' Learning Culture: A Systematic Review. *Cognition, Behavior, Learning*, 4(1), 1-32.

مقدمه

مدرسه دیگر صرفاً نهادی برای انتقال مجموعه‌ای از دانش‌های ازپیش‌تعیین‌شده تلقی نمی‌شود، بلکه محیطی اجتماعی، فرهنگی و یادگیرنده است که باید ظرفیت دانش‌آموزان را برای تفکر انتقادی، حل مسئله، خلاقیت، مشارکت، خودتنظیمی و یادگیری مادام‌العمر پرورش دهد. در چنین برداشتی، کیفیت آموزش تنها به محتوای برنامه درسی، ویژگی‌های فردی دانش‌آموزان یا روش تدریس معلم وابسته نیست، بلکه در بستری از ارزش‌ها، هنجارها، باورها، انتظارات، روابط و شیوه‌های عمل شکل می‌گیرد که می‌توان آن را «فرهنگ یادگیری» نامید. فرهنگ و آموزش رابطه‌ای دوسویه دارند؛ آموزش در بستر فرهنگی شکل می‌گیرد و خود نیز در بازتولید یا تغییر ارزش‌ها، هویت‌ها و الگوهای تعامل اجتماعی نقش دارد. از این رو، شناخت یادگیری بدون توجه به زمینه فرهنگی آن، تصویری تقلیل‌یافته از فرایند آموزش ارائه می‌دهد (Almasi, 2012; Hashemi & Abbaszadeh, 2014; Kapur, 2018, 2019; Sadeghi, 2012).

مفهوم فرهنگ یادگیری بر این پیش‌فرض استوار است که آنچه در محیط آموزشی آموخته می‌شود، تنها نتیجه برنامه درسی رسمی نیست، بلکه بخشی از یادگیری از طریق الگوهای ارتباطی، انتظارات مشترک، ارزش‌گذاری‌ها، مناسبات قدرت، نوع نگاه به موفقیت و شکست، شیوه مواجهه با خطا و نحوه تعریف نقش معلم و دانش‌آموز شکل می‌گیرد. فرهنگ یادگیری از این منظر مجموعه‌ای از مفروضات، باورها، هنجارها و رفتارهای مشترک است که تعیین می‌کند یادگیری در یک مدرسه چه معنایی دارد، چه نوع فعالیت‌هایی ارزشمند تلقی می‌شوند، دانش‌آموز تا چه اندازه در فرایند یادگیری نقش فعال دارد و معلمان چگونه مسئولیت حرفه‌ای خود را تعریف می‌کنند. مطالعات مرتبط با فرهنگ تدریس و یادگیری نشان داده‌اند که تفاوت‌های آموزشی میان نظام‌ها را نمی‌توان صرفاً با منابع مادی، برنامه‌های رسمی یا ویژگی‌های فردی معلمان توضیح داد، بلکه الگوهای عمیق و نسبتاً پایدار فرهنگی نیز در شیوه‌های یاددهی و یادگیری نقش تعیین‌کننده دارند (Ayati & Khoshdaman, 2012; Cross et al., 2013; Heo et al., 2018; Sato et al., 2016; Stigler & Hiebert, 2014).

در سطح مدرسه، فرهنگ یادگیری با مفهوم گسترده‌تر فرهنگ مدرسه پیوندی نزدیک دارد. فرهنگ مدرسه چارچوبی اجتماعی و سازمانی ایجاد می‌کند که در آن، دانش‌آموزان و معلمان درباره ارزش یادگیری، همکاری، اعتماد، مشارکت، مسئولیت‌پذیری و پیشرفت معنا می‌سازند. شواهد نشان می‌دهد فرهنگ مثبت مدرسه با پیشرفت تحصیلی، اثربخشی مدرسه، احساس تعلق، انگیزش و کاهش تجربه‌های منفی تحصیلی مرتبط است. فراتحلیل‌ها و مطالعات مدرسه‌محور نیز نشان داده‌اند که محیط‌های آموزشی برخوردار از انتظارات مشترک، همکاری حرفه‌ای، روابط حمایتگر و تمرکز بر یادگیری، شرایط مطلوب‌تری برای موفقیت دانش‌آموزان فراهم می‌کنند (Bektas et al., 2015; Nasrabadi, 2016; Sadeghi Golsafidi, 2016; Yousefi et al., 2020). افزون بر این، کیفیت فرهنگ مدرسه می‌تواند بر تأمین نیازهای روان‌شناختی دانش‌آموزان، احساس تعلق آنان و میزان ازخودبیگانگی تحصیلی اثرگذار باشد و از این طریق تجربه یادگیری آنان را شکل دهد (Ebrahimi Moghadam, 2021; Foroutan, 2024; Pourhosseini, 2016).

فرهنگ یادگیری پدیده‌ای تک‌بعدی نیست و از تعامل سطوح مختلف فردی، تعاملی و سازمانی پدید می‌آید. پژوهش‌هایی که به‌طور مستقیم در پی شناسایی ابعاد این مفهوم بوده‌اند، مؤلفه‌هایی نظیر رفتارهای آموزشی، نگرش به یادگیری، انگیزش، روابط و تعاملات، فضای یادگیری، شیوه ارزشیابی، نظام انگیزشی، ساختار مدرسه و سیاست‌های سازمانی را برجسته کرده‌اند. ارزیابی فرهنگ یادگیری در محیط‌های مختلف نیز نشان داده است که دانش‌آموزان و معلمان این فرهنگ را از طریق مجموعه‌ای از تجربه‌های روزمره، از شیوه ارتباط در کلاس تا فرصت مشارکت در تصمیم‌گیری و نوع بازخورد آموزشی، ادراک می‌کنند (Farajpour, 2021; Maarefvand et al., 2018; Maarefvand et al., 2017; Nasiri Garmeh Cheshmeh, 2023; Soleimannia, 2023). بنابراین، برای فهم فرهنگ یادگیری لازم است مدرسه به‌مثابه یک اکوسیستم در نظر گرفته شود که در آن ساختارهای رسمی و غیررسمی، نگرش‌ها و روابط انسانی و فرصت‌های یادگیری به‌طور متقابل یکدیگر را تقویت یا محدود می‌کنند.

یکی از عناصر محوری این اکوسیستم، رهبری و مدیریت آموزشی است. رهبران مدرسه با شکل‌دهی چشم‌انداز مشترک، ایجاد اعتماد، حمایت از نوآوری، فراهم کردن فرصت‌های حرفه‌ای برای معلمان و تسهیل مشارکت ذی‌نفعان می‌توانند فرهنگ یادگیری را تقویت کنند. یافته‌های مطالعات داخلی نیز رابطه میان سبک‌های رهبری مدیران و فرهنگ یادگیری مدارس را تأیید کرده‌اند و نشان داده‌اند که اثر رهبری تحول‌آفرین بر رشد حرفه‌ای معلمان می‌تواند از طریق فرهنگ یادگیری انتقال یابد (Mohebi, 2022; Tanhaei Sisi, 2019). پژوهش‌های جدیدتر نیز بیانگر آن است که رهبری اثربخش در مدارس زمانی به یادگیری دانش‌آموزان کمک می‌کند که با اقلیم مثبت، مشارکت ذی‌نفعان، نوآوری سازمانی و تمرکز بر نیازهای یادگیرنده همراه شود (Alzouebi et al., 2025; Özdoğru et al., 2025; Richardson & Khawaja, 2025; Y. E. Soriano & S. C. Bautista, 2025). در نتیجه، رهبری نه عنصری بیرونی، بلکه بخشی از سازوکار تولید و بازتولید فرهنگ یادگیری مدرسه است.

نقش معلمان نیز در شکل‌گیری فرهنگ یادگیری اساسی است. باورهای آموزشی، هویت حرفه‌ای، نگرش به تغییر، شایستگی‌های اجتماعی و هیجانی، شیوه ارتباط و آمادگی معلمان برای مشارکت در یادگیری حرفه‌ای، کیفیت فضای یادگیری را تعیین می‌کند. پژوهش‌ها نشان داده‌اند که فرهنگ معلمی می‌تواند پذیرش یا مقاومت در برابر تغییرات برنامه درسی را تحت تأثیر قرار دهد و حتی اصلاحات آموزشی مناسب در صورت ناسازگاری با باورها و هنجارهای تثبیت‌شده معلمان با مانع مواجه شوند (Mirarab Razi, 2013; Mirkamali, 2016; Romani et al., 2016). از سوی دیگر، فرهنگ مثبت مدرسه می‌تواند حرفه‌ای‌گری، رضایت شغلی و توانمندسازی معلمان را تقویت کند (Gligorovic et al., 2016; Raisi, 2024; Raissi, 2024; Manijani, 2024; Muhsin et al., 2019; et al., 2016). شواهد جدید همچنین بر نقش شایستگی‌های اجتماعی - هیجانی معلمان در افزایش مشارکت و درگیری دانش‌آموزان تأکید دارند (Gebre et al., 2025).

توسعه حرفه‌ای معلمان نیز به‌صورت دوسویه با فرهنگ یادگیری مرتبط است. از یک سو، مدارس دارای فرهنگ یادگیری قوی فرصت بیشتری برای تبادل دانش، یادگیری جمعی، بازاندیشی حرفه‌ای و نوآوری ایجاد می‌کنند و از سوی دیگر، رشد حرفه‌ای معلمان خود می‌تواند کیفیت فرهنگ یادگیری مدرسه را ارتقا دهد. مطالعه محیط‌های تربیت معلم نشان داده است که فرهنگ کلاس بر تجربه رشد حرفه‌ای معلمان آینده اثرگذار است (Altun, 2013). همچنین مفهوم مدرسه به‌عنوان سازمان یادگیرنده، بر یادگیری مستمر اعضا، تسهیم دانش، همکاری حرفه‌ای و ظرفیت انطباق تأکید دارد (Citores et al., 2023; Gill et al., 2019). جوامع یادگیری حرفه‌ای نیز می‌توانند بستری برای توسعه فرهنگ مدرسه و بهبود فعالیت‌های آموزشی ایجاد کنند (X. Hu et al., 2024). در مقابل، فرهنگ‌های بسته و فاقد اعتماد و همکاری، انتقال یادگیری حرفه‌ای به عمل تدریس را محدود می‌کنند (Anderson et al., 2024). از این منظر، شبکه‌ها و جوامع یادگیری معلمان یکی از سازوکارهای کلیدی توسعه ظرفیت یادگیری مدرسه محسوب می‌شوند (Tammets et al., 2024).

برنامه درسی و شیوه‌های تدریس نیز از مهم‌ترین جلوه‌های عینی فرهنگ یادگیری هستند. فرهنگ یادگیری تعیین می‌کند که آیا دانش‌آموز به‌عنوان دریافت‌کننده منفعل دانش دیده می‌شود یا به‌مثابه کنشگری فعال در ساخت معنا مشارکت می‌کند. تدریس خلاق، یادگیری مشارکتی، حل مسئله، گفت‌وگو، پژوهش، بازخورد مستمر و شخصی‌سازی یادگیری، زمانی می‌توانند به شیوه‌های پایدار آموزشی تبدیل شوند که با باورها و هنجارهای غالب مدرسه سازگار باشند. بررسی فرهنگ تدریس در دوره ابتدایی نشان داده است که الزامات تدریس خلاق به مجموعه‌ای از عوامل مرتبط با نگرش معلم، محیط آموزشی، برنامه درسی و روابط یادگیری وابسته است (Heydari, 2020). همچنین نوآوری آموزشی و تسهیم دانش با فرهنگ یادگیری معلمان رابطه دارد و ظرفیت مدارس برای نوآوری می‌تواند زمینه‌ای برای تقویت فرهنگ یادگیری دانش‌آموزان فراهم کند (Bashash, 2022; Zarei, 2023). چارچوب‌های جدید فرهنگ یادگیری نیز بر تعامل میان طراحی محیط مدرسه، شیوه تدریس و عاملیت یادگیرندگان تأکید می‌کنند (Tammets, 2024).

روابط اجتماعی یکی دیگر از بنیان‌های فرهنگ یادگیری است. کیفیت ارتباط معلم و دانش‌آموز، روابط میان همسالان، اعتماد بین کارکنان، همکاری با خانواده و مشارکت اجتماعی مدرسه بر نحوه تجربه یادگیری اثر می‌گذارد. پژوهش‌ها در مدارس ایران نشان داده‌اند که فرهنگ

روابط معلمان با همکاران، والدین و دانش‌آموزان با ویژگی‌های زمینه‌ای مدارس پیوند دارد و تعامل مثبت می‌تواند مشارکت و حمایت آموزشی را تسهیل کند (Romani et al., 2019). همچنین بررسی ابعاد ارتباط کلاسی اهمیت تعامل سازنده میان دانش‌آموز و معلم را در فرهنگ یادگیری برجسته کرده است (Bazargard, 2018). در برخی مدل‌های داخلی نیز نحوه رفتار با دانش‌آموز، نقش معلم، عوامل فردی و خانواده به‌عنوان عوامل اصلی شکل‌دهنده فرهنگ یاددهی - یادگیری شناسایی شده‌اند (Parsaeian, 2023). اعتماد سازمانی و کیفیت روابط حرفه‌ای نیز می‌توانند عملکرد آموزشی را تقویت کرده و بستری امن برای تبادل ایده‌ها و تجربه‌های یادگیری ایجاد کنند.

در کنار تعاملات اجتماعی، احساس تعلق و سلامت روانی نیز با فرهنگ مدرسه و فرهنگ یادگیری ارتباط دارند. محیطی که در آن دانش‌آموز احساس احترام، امنیت روان‌شناختی و پذیرش کند، زمینه مشارکت، انگیزش و یادگیری عمیق‌تری را فراهم می‌سازد. پژوهش‌های مربوط به سلامت روان دانش‌آموزان نشان داده‌اند که فرهنگ مدرسه، روابط حمایتگر، مقابله با طرد و زورگویی و احساس تعلق، با تجربه روان‌شناختی دانش‌آموزان در مدرسه ارتباط دارند (Hoyle, 2022). از سوی دیگر، ارتباط فرهنگ یادگیری با پیامدهایی همچون سواد سلامت و شایستگی‌های اجتماعی نیز مورد بررسی قرار گرفته است، هرچند شدت و جهت این روابط می‌تواند بسته به متغیرهای واسطه‌ای و زمینه مطالعه متفاوت باشد (Shariatina, 2018). شواهد مربوط به خودتنظیمی نیز نشان می‌دهد فرهنگ کلاس و انتظارات آموزشی می‌تواند بر نحوه مدیریت یادگیری توسط دانش‌آموزان اثر بگذارد (X. Hu et al., 2024).

تحولات دیجیتال نیز بعد دیگری به فرهنگ یادگیری افزوده‌اند. ورود فناوری، مدارس هوشمند، آموزش مجازی، محیط‌های ترکیبی و منابع دیجیتال نه فقط ابزارهای آموزشی را تغییر داده‌اند، بلکه ساختار ارتباط، مشارکت، مسئولیت یادگیری و حتی هویت دانش‌آموز و معلم را تحت تأثیر قرار داده‌اند. مطالعات اولیه درباره مدارس هوشمند نشان دادند که فناوری می‌تواند الگوهای یادگیری تلفیقی، خلاق و گروهی را گسترش دهد، اما فقدان تعامل و زیرساخت مناسب ممکن است قابلیت‌های آن را محدود کند (Zeinolabedini, 2011). پژوهش‌های آموزش آنلاین نیز تأکید کرده‌اند که رفتار یادگیرندگان در محیط دیجیتال همچنان به پیشینه فرهنگی و الگوهای ارتباطی وابسته است (Kang & Chang, 2016). تجربه زیسته آموزش مجازی نشان می‌دهد فناوری قادر است هم فرصت‌هایی برای استقلال و مشارکت ایجاد کند و هم به کاهش تعاملات عاطفی، هویت جمعی و کیفیت برخی تجربه‌های یادگیری منجر شود (Baghershahi et al., 2023). افزون بر این، هوشمندسازی مدرسه از طریق فرایندهایی نظیر خلق دانش می‌تواند بر فرهنگ یادگیری اثرگذار باشد و آمادگی معلمان برای شیوه‌های جدید یادگیری نیز به فرهنگ موجود مدرسه وابسته است (Bagherpour, 2023; Ghanbari, 2023).

پذیرش فناوری آموزشی تنها تابع دسترسی به ابزار نیست، بلکه به ادراک دانش‌آموز از تعامل اجتماعی، ویژگی‌های فردی و فضای فرهنگی مدرسه نیز وابسته است (Mohammadi, 2023). به همین دلیل، در محیط‌های ترکیبی و هیبریدی، فرهنگ یادگیری از نو و در پیوند میان تعامل حضوری، دیجیتال و اجتماعی ساخته می‌شود (Citores, 2023). بنابراین، سیاست‌های دیجیتالی‌سازی مدارس در صورتی می‌توانند به بهبود یادگیری منجر شوند که در کنار تجهیز زیرساخت، بر شایستگی‌های دیجیتال معلمان، کیفیت تعاملات آموزشی، عاملیت دانش‌آموز و سازگاری فرهنگی فناوری نیز تمرکز داشته باشند. این موضوع نشان می‌دهد که فرهنگ یادگیری نه یک ویژگی ثابت مدرسه، بلکه ساختاری پویا و سازگار شونده است که هم‌زمان با تغییر محیط‌های یادگیری بازتعریف می‌شود.

بعد دیگری که در تحلیل فرهنگ یادگیری اهمیت فزاینده یافته است، عدالت آموزشی و حساسیت فرهنگی است. دانش‌آموزان با پیشینه‌های زبانی، قومی، اجتماعی و فرهنگی متفاوت وارد مدرسه می‌شوند و فرهنگ آموزشی زمانی می‌تواند فراگیر تلقی شود که این تفاوت‌ها را به رسمیت بشناسد. آموزش چندفرهنگی بر ادغام تنوع فرهنگی در برنامه درسی، کاهش تعصب، ایجاد فرصت برابر و بازنگری در شیوه‌های تدریس تأکید می‌کند (Kahrizi et al., 2021; Parker, 2019; Pourdavood & Yan, 2020). بررسی اسناد و کتاب‌های درسی ایران نیز نشان داده است که مؤلفه‌های چندفرهنگی نیازمند توجه منسجم‌تر در ساختار برنامه درسی هستند (Esmaeili et al., 2022). در سطح بین‌المللی، تجربه محیط‌های چندفرهنگی نشان می‌دهد چنین فضاهایی می‌توانند نگرش، رشد فردی و آمادگی اجتماعی یادگیرندگان را توسعه

دهند (Karacsony et al., 2022). همچنین ادغام فرهنگ بومی در مدرسه می‌تواند روابط آموزشی و شرایط یادگیری گروه‌های قومی را تقویت کند (Martinez, 2014).

فرهنگ یادگیری علاوه بر تفاوت‌های قومی و فرهنگی، باید نسبت به نابرابری‌های اجتماعی و وضعیت گروه‌های به‌حاشیه‌رانده‌شده نیز حساس باشد. مطالعه مدارس جایگزین و دانش‌آموزمحور نشان داده است که ایجاد فرهنگ یادگیری مبتنی بر حمایت، تعلق و توجه به نیازهای فردی می‌تواند برای دانش‌آموزانی که در نظام‌های رسمی در معرض محرومیت قرار دارند اهمیت ویژه‌ای داشته باشد (Watson, 2011). تفاوت‌های خانوادگی نیز می‌توانند با فرهنگ یادگیری، تفکر انتقادی و عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان مرتبط باشند (Asadollahi Rad, 2022). افزون بر این، هویت اجتماعی و حساسیت فرهنگی معلمان بر نحوه وارد کردن ابعاد فرهنگی در آموزش اثرگذار است (Ghali Hamoud, 2024). این یافته‌ها ضرورت حرکت از مفهوم فرهنگ یادگیری عمومی به سوی الگویی را نشان می‌دهند که تفاوت‌های اجتماعی، فرهنگی و هویتی دانش‌آموزان را نیز در بر گیرد.

مطالعات جدیدتر، فرهنگ یادگیری را بیش از پیش به‌عنوان ساختاری چندسطحی و پویا تحلیل کرده‌اند. پژوهش‌های مربوط به فرهنگ مدرسه نشان می‌دهند که ارزش‌ها و هنجارهای مشترک، رهبری، توسعه حرفه‌ای، مشارکت ذی‌نفعان، شیوه‌های تدریس و حمایت اجتماعی به‌صورت شبکه‌ای با یکدیگر عمل می‌کنند (Eisenschmidt, 2025). در این دیدگاه، نمی‌توان تنها یک عامل، مانند کیفیت تدریس یا سبک مدیریت، را مسئول شکل‌گیری فرهنگ یادگیری دانست. برای نمونه، مطالعات مربوط به رهبری و موفقیت دانش‌آموزان نشان می‌دهند که تأثیر مدیریت مدرسه اغلب در تعامل با اقلیم، فرهنگ و ظرفیت‌های حرفه‌ای مدرسه تحقق می‌یابد (R. Soriano & A. Bautista, 2025). پژوهش‌های مربوط به شیوه‌های تدریس نیز بر این نکته تأکید دارند که عملکرد آموزشی مؤثر زمانی پایدار می‌شود که مدرسه فرهنگی حمایتگر برای یادگیری و تغییر ایجاد کند (Tammets et al., 2024). از سوی دیگر، مطالعات معاصر بر ضرورت در نظر گرفتن هم‌زمان ابعاد سازمانی، آموزشی و اجتماعی فرهنگ مدرسه تأکید دارند (L. Hu et al., 2024).

با وجود گسترش پژوهش‌ها، ادبیات فرهنگ یادگیری همچنان با پراکندگی مفهومی مواجه است. برخی مطالعات بر فرهنگ مدرسه، برخی بر فرهنگ تدریس، برخی بر سازمان یادگیرنده و گروهی دیگر بر تعاملات اجتماعی، فناوری، رهبری یا عدالت فرهنگی تمرکز کرده‌اند. این پراکندگی باعث شده است مؤلفه‌های فرهنگ یادگیری در پژوهش‌های مختلف با اصطلاحات و طبقه‌بندی‌های متفاوت گزارش شوند. برای مثال، برخی پژوهش‌ها نقش ساختار مدرسه و اثربخشی را برجسته کرده‌اند (Ismail et al., 2022)، برخی بر عوامل سازمانی و حرفه‌ای معلمان تمرکز داشته‌اند (R. Soriano & A. Bautista, 2025)، و برخی دیگر فرهنگ یادگیری را در پیوند با شیوه‌های یادگیری، هویت و تعامل بررسی کرده‌اند (Haiyan et al., 2017). در نتیجه، هنوز نیاز به ترکیب و سازمان‌دهی شواهد موجود در چارچوبی جامع احساس می‌شود.

این مسئله در بافت نظام آموزشی ایران اهمیت بیشتری دارد، زیرا پژوهش‌های داخلی طیف گسترده‌ای از مؤلفه‌های فرهنگ یادگیری را مطالعه کرده‌اند، اما یافته‌های آنان عمدتاً به صورت مطالعات موردی، پایان‌نامه‌ای یا بررسی یک یا چند رابطه محدود باقی مانده است. برخی پژوهش‌ها وضعیت فرهنگ یادگیری در مدارس را ارزیابی کرده‌اند، برخی نقش رهبری، تعامل، خانواده، نوآوری و فناوری را بررسی نموده و برخی دیگر بر ویژگی‌های فرهنگی معلم و برنامه درسی متمرکز شده‌اند. در عین حال، مطالعات خارجی در سال‌های اخیر بیش از گذشته به فرهنگ مدرسه به‌مثابه یک نظام پیچیده و یادگیرنده پرداخته‌اند و نقش رهبری، سازمان یادگیرنده، مشارکت ذی‌نفعان و توسعه حرفه‌ای را در سطحی ساختاری‌تر مورد توجه قرار داده‌اند. این تفاوت رویکردها نشان می‌دهد ترکیب نظام‌مند ادبیات داخلی و بین‌المللی می‌تواند ضمن آشکار کردن نقاط اشتراک، ابعاد کمتر مطالعه‌شده فرهنگ یادگیری در مدارس را نیز مشخص سازد.

از سوی دیگر، شکل‌گیری فرهنگ یادگیری قوی مستلزم آن است که مدرسه یادگیری را به‌عنوان ارزش مشترک در سطح دانش‌آموز، معلم و سازمان تثبیت کند. فرهنگ‌هایی که اعتماد، همکاری، انعطاف‌پذیری، تأمل حرفه‌ای، یادگیری از خطا و تسهیم دانش را تقویت می‌کنند، ظرفیت

بیشتری برای سازگاری با تغییر و ایجاد تجربه‌های یادگیری معنادار دارند. در مقابل، ساختارهای بسته، روابط یک‌سویه، مقاومت در برابر نوآوری و تأکید افراطی بر کنترل می‌توانند فرهنگ یادگیری را محدود سازند. بررسی ارتباط میان نوآوری، دانش و فرهنگ یادگیری نیز نشان داده است که ظرفیت تولید و تسهیم دانش یکی از حلقه‌های اتصال میان تغییر آموزشی و یادگیری سازمانی است (Zarei, 2023). همچنین مطالعات معاصر نشان می‌دهند که ترکیب رهبری مشارکتی، توسعه حرفه‌ای و فرهنگ مدرسه می‌تواند موفقیت دانش‌آموز را به شکلی پایدارتر حمایت کند (Y. E. Soriano & S. C. Bautista, 2025). چنین برداشتی با نگاه اکولوژیک به مدرسه سازگار است که در آن یادگیری محصول تعامل مستمر میان انسان‌ها، ساختارها، فناوری‌ها و زمینه‌های فرهنگی است.

بر این اساس، ضرورت انجام یک مرور نظام‌مند از چند جهت قابل تبیین است. نخست، مفهوم فرهنگ یادگیری به‌رغم کاربرد گسترده، هنوز فاقد اجماع کامل درباره حدود، ابعاد و مؤلفه‌های اصلی خود است. دوم، پژوهش‌های موجود طیف وسیعی از عوامل، از فرهنگ مدرسه و رهبری گرفته تا توسعه حرفه‌ای، برنامه درسی، تعامل اجتماعی، فناوری و عدالت آموزشی را بررسی کرده‌اند، اما این یافته‌ها به‌صورت پراکنده در ادبیات قرار دارند. سوم، تحولات اخیر در زمینه آموزش دیجیتال، یادگیری شخصی‌سازی‌شده، جوامع حرفه‌ای و مدارس یادگیرنده، ابعاد تازه‌ای به این مفهوم افزوده است. چهارم، تفاوت‌های فرهنگی میان نظام‌های آموزشی ایجاب می‌کند یافته‌های داخلی و بین‌المللی به‌صورت تلفیقی بررسی شوند تا مؤلفه‌های مشترک و زمینه‌مند از یکدیگر قابل تشخیص باشند. در نهایت، یک چارچوب جامع از فرهنگ یادگیری می‌تواند برای مدیران، معلمان، برنامه‌ریزان درسی و سیاست‌گذاران مبنایی برای طراحی مداخلاتی فراهم کند که به‌جای تمرکز منفرد بر یک متغیر، کل اکوسیستم یادگیری مدرسه را هدف قرار دهند.

بنابراین، هدف پژوهش حاضر شناسایی و تبیین ابعاد، مؤلفه‌ها و شاخص‌های اصلی فرهنگ یادگیری دانش‌آموزان از طریق مرور نظام‌مند و تلفیق شواهد پژوهشی داخلی و بین‌المللی بود.

روش‌شناسی

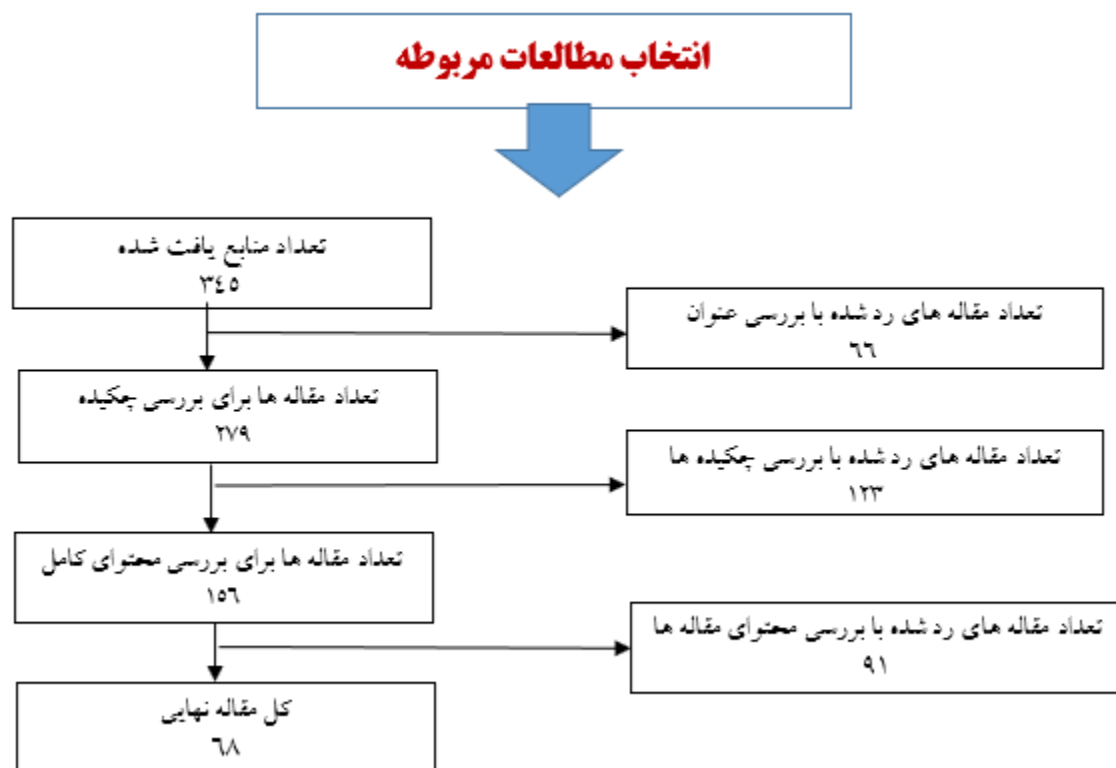
این پژوهش با رویکرد کیفی و هدف کاربردی انجام شده و روش انجام این پژوهش بررسی نظام‌مند است که به تحلیل مقاله‌های پژوهشی در حوزه فرهنگ یادگیری از سال ۲۰۱۰ تا ۲۰۲۵ و ۱۳۹۰ تا ۱۴۰۳، شناسایی ابعاد و مؤلفه‌های فرهنگ یادگیری دانش‌آموزان، جمع‌آوری و تحلیل آن‌ها پرداخته است. این مرور نظام‌مند با استفاده از رویکرد موهر و همکاران (۲۰۰۹) انجام شد. پیش از آغاز فرایند تحلیل و بررسی مقاله‌ها، یک پروتکل بررسی در راستای جستجوی کلی با استفاده از واژه‌های کلیدی مانند:

“Learning Culture” OR “Student Learning Culture” OR “Classroom Learning Norms” OR “Self-Regulated Learning” OR “Educational Values” OR “Cultural Beliefs about Learning” OR “Teacher Culture” OR “Teaching Culture” OR “School culture”

ایجاد شد. جستجو در پایگاه‌های اطلاعاتی Scopus, PubMed, ScienceDirect, Embase, ProQuest, Web of Science و ایران داک، نورمگز، مگیران، ویراساینس و Sid از سال‌های ۲۰۱۰ تا ۲۰۲۵ و ۱۳۹۰ تا ۱۴۰۳ انجام گرفت. ۳۴۵ مقاله به دست آمده وارد فرایند انتخاب دقیق شدند. برای گنجاندن در مرور، نتایج بررسی‌های انجام شده باید همه معیارهای ورود را می‌داشتند. مقاله‌های پیش از بازه زمانی تعیین شده و مقاله‌های کنفرانسی حذف و فقط مقاله‌های علمی پژوهشی مورد بررسی قرار گرفتند.

برای تأیید تناسب مقاله‌ها با موضوع تحقیق در آغاز عنوان‌ها و چکیده‌ها مرور و بررسی شدند. این فرایند انتخاب شامل غربالگری اول عنوان مقاله برای وجود واژه‌های کلیدی مرتبط، دوم ۲۷۹ چکیده برای بررسی بیش‌تر ارتباط نتایج بررسی‌های انجام شده و سوم مرور عمیق از ۱۵۶ مقاله کامل متن بود. به‌منظور اطمینان از کیفیت علمی و روش‌شناختی مطالعات وارد شده در مرور حاضر، ارزیابی نظام‌مند کیفیت با استفاده از چک‌لیست استاندارد CASP انجام شد. این چک‌لیست شامل ۱۰ سؤال کلیدی در حوزه‌هایی نظیر وضوح هدف تحقیق، مناسب‌بودن طراحی مطالعه، دقت روش‌شناسی، کفایت تحلیل داده‌ها، روایی یافته‌ها و شفافیت گزارش‌دهی است. به‌منظور مستندسازی و فرموله‌سازی فرایند

ارزیابی، برای هر سؤال یک نظام نمره‌دهی عددی تعریف شد؛ به‌طوری‌که پاسخ «بله» امتیاز ۱، پاسخ «تاحدی» امتیاز ۰٫۵ و پاسخ «خیر» امتیاز ۰ دریافت کرد. بدین ترتیب، امتیاز کل هر مطالعه بین ۰ تا ۱۰ متغیر بود. دو پژوهشگر به‌صورت مستقل مقالات را امتیازدهی کردند و در موارد اختلاف، امتیاز نهایی با اجماع تعیین شد. آستانه ورود مطالعات به تحلیل نهایی، کسب حداقل امتیاز ۵ از ۱۰ بود و مطالعاتی که امتیاز کمتر از ۵ دریافت کردند به دلیل کیفیت ناکافی کنار گذاشته شدند. اجرای این فرایند سیستماتیک سبب شد ورود مطالعات به مرحله تحلیل بر اساس معیارهای مشخص، شفاف، مستند و قابل بازتولید صورت گیرد و از اتکاپذیری نتایج مرور حاضر اطمینان حاصل شود. در نهایت ۶۸ پژوهش پس از فرایند غربالگری به مطالعه وارد و تحلیل شدند. نمودار پریزما این جستجوی نظام مند در قالب شکل ۱ نمایش داده شده است.

شکل ۱-نمودار پریزما

تنوع در روش‌ها، مدل‌ها و شاخص‌های فرهنگ یادگیری در مطالعات مورد بررسی، یک متاآنالیز آماری را غیرممکن ساخت؛ بنابراین، مرور سیستماتیک یک رویکرد جمع‌بندی را برای گردآوری و تجزیه و تحلیل داده‌های استخراج شده اتخاذ کرد. به این معنی که جهت اجتناب از کلیشه‌سازی یا ساده‌سازی بیش از حد در تلاش برای گونه‌شناسی توصیفی از تحلیل محتوای کیفی در تجزیه و تحلیل داده‌های متنی برای دسته‌بندی مفاهیم مطالعات وارد شده استفاده شد. برای تحلیل، داده‌ها وارد نرم‌افزار MAXQDA 2020 شدند. تحلیل مضمون بر اساس مراحل زیر صورت گرفت: ۱. آشنایی با داده‌ها از طریق مطالعه مکرر مقالات، ۲. کدگذاری باز و استخراج کدهای مفهومی، ۳. خوشه‌بندی کدها و تشکیل مؤلفه‌ها، ۴. شناسایی مضامین اصلی و فرعی، ۵. بازبینی و اصلاح مضامین، ۶. گزارش نویسی همراه با جداول، نمودارها و نقشه مفهومی. همچنین به منظور بررسی اعتبار پژوهش، ضریب توافق بین دو کدگذار با استفاده از فرمول کاپا محاسبه گردید و مقدار ۰٫۸۵ به دست آمد که نشان دهنده پایایی مناسب تحلیل است.

یافته‌ها

متن ۱۵۶ مقاله بررسی و تحلیل شد و باتوجه به ارتباط مقاله با موضوع فرهنگ یادگیری، از این میان ۶۸ مقاله مورد بررسی و تحلیل عمیق نویسندگان قرار گرفت. ویژگی‌های ۶۸ مقاله مورد تحلیل به تفکیک عنوان پژوهش، نام نویسندگان، سال انتشار، کلمات کلیدی و نتایج پژوهش در جدول ۱ آمده است.

جدول ۱. ویژگی‌های مقاله‌های مورد تحلیل

ردیف	عنوان پژوهش	نام نویسندگان	سال	کلمات کلیدی	نتایج پژوهش
۱	نقش فرهنگ مدرسه و احساس تعلق به مدرسه در موفقیت تحصیلی دانش‌آموزان شهرستان ارگو، استان بدخشان	فروتن	۱۴۰۳	انگیزش تحصیلی، نگرش یادگیرنده، ارزش یادگیری	از بین مؤلفه‌های فرهنگ مدرسه، مؤلفه‌های مشارکت معلمان، توسعه حرفه‌ای، حمایت همکاران و اشتراک یادگیری می‌توانند موفقیت تحصیلی در دانش‌آموزان مقطع متوسطه شهرستان ارگو را به طور مثبت و معناداری پیش‌بینی نمایند. احساس تعلق به مدرسه می‌تواند موفقیت تحصیلی در دانش‌آموزان را به طور مثبت و معناداری پیش‌بینی نمایند.
۲	رابطه بین هویت اجتماعی معلمان زبان انگلیسی در عراق و درک آن‌ها از گنجاندن فرهنگ زبان دوم در کلاس‌های درس	غالی حمود	۱۴۰۳	خودتنظیمی، فراشناخت، یادگیری عمیق	رابطه مثبتی بین هویت اجتماعی معلمان و گنجاندن فرهنگ زبان دوم در تدریس زبان وجود دارد. معلمانی که حس خوب و قابل توجهی از هویت اجتماعی دارند و بیشتر در گروه‌های اجتماعی ادغام شده‌اند، تمایل بیشتری به گنجاندن فرهنگ در تدریس زبان خود دارند و برخی عوامل مانند حساسیت فرهنگی معلمان، توانایی و مهارت زبانی، گرایش به رویکرد آموزش مبتنی بر ارتباط، ذهنیت و انگیزه برای آموزش فرهنگی و زبان انگلیسی می‌توانند در تعدیل گنجاندن فرهنگ زبان دوم مؤثر باشند.
۳	بررسی توانمندسازی روانشناختی معلمان مقطع ابتدایی شهر منوجان بر اساس تعهد سازمانی و فرهنگ یادگیری	منیجانی	۱۴۰۳	نقش معلم، بازخورد، سبک تدریس	تعهد سازمانی در معلمان قادر به پیش‌بینی توانمندسازی روانشناختی آنان است. و فرهنگ یادگیری در معلمان قادر به پیش‌بینی توانمندسازی روانشناختی است.
۴	پیش‌بینی نگرش به حرفه معلمی بر اساس فرهنگ یادگیری و تفکر انتقادی در معلمان مقطع ابتدایی شهر بندرلنگه	رئیس	۱۴۰۳	تعاملات اجتماعی، فضای کلاس، احساس تعلق	فرهنگ یادگیری نقش پیش‌بین در نگرش مثبت به حرفه معلمی و تفکر انتقادی نیز نقش پیش‌بین در نگرش مثبت به حرفه معلمی در معلمان مقطع ابتدایی دارد. همچنین فرهنگ یادگیری و تفکر انتقادی نقش پیش‌بین در نگرش به حرفه معلمی معلمان مقطع ابتدایی دارد.
۵	شناسایی و اعتباریابی مؤلفه‌های فرهنگ یادگیری در مدارس	نصیری گرمه چشمه	۱۴۰۲	رهبری آموزشی، ساختار فرصت‌های یادگیری	مجموع کدهای آزاد استخراج شده از محتوای مصاحبه‌ها ۱۳۶ کد بود که در ۲۲ کد محوری طبقه‌بندی و در نهایت مؤلفه‌های فرهنگ یادگیری در مدارس در ۷ کد گزینشی شامل: رفتار آموزشی دانش‌آموز، معلم، محیط یادگیری، تعاملات و ارتباطات مؤثر، محیط یادگیری، محتوا، نظام ارزشیابی و سیستم انگیزشی دسته‌بندی شدند و یافته‌ها نشان داد که استقرار فرهنگ یادگیری در مدارس منوط به تحقق عوامل و مؤلفه‌های مورد مطالعه است.
۶	پیش‌بینی فرهنگ یادگیری بر اساس نوآوری آموزشی و تسهیم دانش دبیران مدارس متوسطه دوم ناحیه ۲ شهر شیراز	زارعی	۱۴۰۲	تنوع فرهنگی، هویت یادگیری، چندفرهنگی	تسهیم دانش قادر به پیش‌بینی فرهنگ یادگیری دبیران است. ارتقاء و تحقق ایده قادر به پیش‌بینی فرهنگ یادگیری دبیران است. توزیع و انتقال دانش قادر به پیش‌بینی فرهنگ یادگیری دبیران است.
۷	تأثیر هوشمندسازی مدارس بر فرهنگ یادگیری معلمان با نقش میانجی خلق	باقرپور	۱۴۰۲	عدالت آموزشی، فرصت برابر	هوشمندسازی مدارس بر فرهنگ یادگیری با میانجی‌گری خلق دانش در معلمان ابتدایی شهرستان آمل تأثیر معنی‌دار دارد.

دانش در معلمان مقطع ابتدایی شهرستان		سیاست‌های حمایتی	آمل
۸	شناسایی و تبیین فرهنگ آموزش (یاددهی - یادگیری) در میان دانش‌آموزان	پارسائیان	۱۴۰۲
از نظر خبرگان و کارشناسان ۶ معیار (عوامل فردی، نقش معلم، محیط آموزشی، روش آموزشی، چگونگی رفتار با دانش آموز، نقش خانواده) و ۱۸ زیرمعیار بر فرهنگ آموزش یادگیری - یاددهی در میان دانش‌آموزان تأثیر دارند. که ۳ معیار به ترتیب چگونگی رفتار با دانش‌آموزان با وزن ۰/۲۷۶ در اولویت اول، معیار نقش معلم با وزن ۰/۲۱۸ در اولویت دوم، معیار نقش عوامل فردی با وزن ۰/۱۵۳ در اولویت سوم قرار گرفت.		مشارکت والدین، حمایت خانوادگی، پیوند خانه و مدرسه	
۹	بررسی نقش فرهنگ مدرسه بر آمادگی معلمان ابتدایی در ارائه روش یادگیری مبتنی بر خانه: مورد مطالعه شهر برازجان	قنبری	۱۴۰۲
مشارکت معلمان بعد غالب فرهنگ مدرسه در مدارس ابتدایی شهر برازجان است و آمادگی معلمان ابتدایی شهر برازجان در ارائه روش یادگیری مبتنی بر خانه در حد خوبی است و ابعاد فرهنگ مدرسه (حمایت همکاران، اشتراک یادگیری، توسعه حرفه‌ای، مشارکت معلمان) پیش‌بینی‌کننده مثبت و معنادار میزان آمادگی معلمان ابتدایی در ارائه روش یادگیری مبتنی بر خانه هستند.		رسانه دیجیتال، فناوری آموزشی، یادگیری ترکیبی	
۱۰	بررسی روابط ساختاری ویژگی‌های شخصیتی دانش‌آموزان بر میزان پذیرش یادگیری الکترونیکی نقش میانجی ادراک تعامل اجتماعی و فرهنگ یادگیری در مدرسه	محمدی	۱۴۰۲
متغیر فرهنگ یادگیری در مدرسه در بین اثر متغیر ویژگی‌های شخصیتی بر پذیرش یادگیری الکترونیکی نقش میانجی ندارد؛ اما متغیر ادراک از تعامل اجتماعی در بین اثر متغیر ویژگی‌های شخصیتی بر پذیرش یادگیری الکترونیکی نقش برای ۴ ویژگی شخصیتی عصبانیت، برون‌گرایی، پذیرش و توافق نقش میانجی دارد و فقط برای ویژگی شخصیتی وظیفه‌شناسی نقش میانجی ندارد.		باور به تلاش، ذهنیت رشد، فرهنگ پیشرفت	
۱۱	بررسی فرهنگ یادگیری دانش‌آموزان دوره ابتدایی از دیدگاه معلمان ناحیه ۲ شهر اردبیل	سلیمان نیا	۱۴۰۲
فرهنگ یادگیری در مدارس از وضعیت مطلوبی برخوردار هستند. بررسی ابعاد فرهنگ یادگیری نشان داد تمامی ابعاد فرهنگ یادگیری در مدارس که شامل ارزشیابی، روابط و تعاملات، انگیزش تحصیلی، محیط یادگیری، رفتارهای آموزشی، فعالیت‌های یاددهی یادگیری بودند از وضعیت مطلوبی برخوردار هستند		انگیزش تحصیلی، نگرش یادگیرنده، ارزش یادگیری	
۱۲	واکاوی تجارب زیسته دانشجویان از فرهنگ آموزش مجازی در آموزش عالی	باقرشاهی، طالب و صادقی	۱۴۰۲
آیتم های تاثیرگذار در فرهنگ آموزش مجازی در آموزش عالی عبارتند از بین رفتن هویت دانشجویی، از بین رفتن انجمن های دانشجویی، از بین رفتن محافل علمی دانشجویی، از بین رفتن هویت اساتید، عدم ارتباط موثر و شبکه سازی بین اساتید، از بین رفتن پروژه های مشارکتی علمی، نگاه زاویه دار به آموزش مجازی، غریبی با آموزش مجازی، از بین رفتن ساختار فیزیکی دانشگاه، ارتباطات خشک و یکجانبه، افزایش یادگیری سطحی، افزایش میزان تقلب علمی، ارتقا آزادی علمی، از بین رفتن دیکتاتوری علمی، از بین رفتن استعمار آکادمیک، از بین رفتن قدرت پوشالی برخی اساتید، افزایش یادگیری مشارکتی، گشایش زبان فنی، ارتقا رضایت دانشجویان، عدم آشنایی با تکنولوژی، تلقی آموزش مجازی به عنوان امری دست‌چندم، یکسان بودن یادگیری در آموزش حضوری و مجازی، بی ثمر بودن جنگ بین آموزش مجازی و حضوری، تفویض اختیار به دانشجویان در انتخاب نوع		فرهنگ آموزش مجازی، تجربه، تعالی، تجربه زیسته	

آموزش، نبود ساختارها برای هر دو آموزش مجازی و حضوری، برنامه ریزی بر اساس شرایط، تاکید بر اصل و اساس یادگیری.					
۱۳	جایگاه آموزش چندفرهنگی در کتاب‌های درسی علوم اجتماعی دوره متوسطه اول و اسناد بالادستی ایران با تاکید بر رویکرد فمینیستی	اسماعیلی، صادقی و مهرمحمدی	۱۴۰۱	آموزش چندفرهنگی، کتاب‌های درسی، رویکرد فمینیستی	نتایج تحلیل مربوط به اسناد بالا دستی و کتاب‌های درسی نشان داد که مولفه‌های آموزش چندفرهنگی تا حدودی مورد توجه قرار گرفته است؛ اما مولفه‌های رویکرد فمینیستی هنوز مورد توجه نبوده است. نتایج تحلیل کتاب‌های درسی نیز نشان داد که به مولفه‌های آموزش چندفرهنگی بصورت پراکنده اشاره شده است و نشان‌چندانی از رویکرد فمینیستی دیده نمی‌شود.
۱۴	نقش میانجی فرهنگ یادگیری در رابطه رهبری تحول‌آفرین با توسعه حرفه‌ای معلمان	محبی	۱۴۰۱	خودتنظیمی، فراشناخت، یادگیری عمیق	بین رهبری تحول‌آفرین، فرهنگ یادگیری و توسعه حرفه‌ای رابطه معنی‌دار وجود دارد؛ همچنین، فرهنگ یادگیری در رابطه بین رهبری تحول‌آفرین و توسعه حرفه‌ای معلمان نقش میانجی را دارد و ۳۸ درصد از اثر کل رهبری تحول‌آفرین بر توسعه حرفه‌ای معلمان از طریق غیرمستقیم توسط متغیر میانجی فرهنگ یادگیری تبیین می‌گردد.
۱۵	مدل‌های نوآوری در مدارس و فرهنگ یادگیری دانش‌آموزان دخترانه متوسطه دوره اول ناحیه ۲ رشت	بشاش	۱۴۰۱	نقش معلم، بازخورد، سبک تدریس	متغیرهای نوآوری روان‌شناختی، جامعه‌شناختی و سیستمی توانسته‌اند مجموعاً ۵۵ درصد و متغیرهای سرمایه فکری رابطه‌ای، ساختاری و انسانی مجموعاً توانسته‌اند ۳۰ درصد از فرهنگ یادگیری دانش‌آموزان را پیش‌بینی کنند.
۱۶	مقایسه فرهنگ یادگیری، تفکر انتقادی و عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان دارای والدین فرهنگی/غیرفرهنگی شهر بندرعباس	اسداللهی راد	۱۴۰۱	تعاملات اجتماعی، فضای کلاس، احساس تعلق	بین دو گروه دانش‌آموزان دارای والدین فرهنگی و غیرفرهنگی شهر بندرعباس در سه سازه مورد نظر تفاوت معناداری وجود دارد.
۱۷	بررسی نقش میانجی فرهنگ مدرسه در رابطه کیفیت تجارب یادگیری و احساس تعلق به مدرسه در دانش‌آموزان دختر ابتدایی شهرستان خواف	ابراهیمی مقدم	۱۴۰۱	رهبری آموزشی، ساختار مدرسه، فرصت‌های یادگیری	کیفیت تجارب یادگیری بر احساس تعلق به مدرسه و فرهنگ مدرسه دانش‌آموزان تأثیر مثبت و معناداری دارد. فرهنگ مدرسه بر احساس تعلق به مدرسه دانش‌آموزان تأثیر مثبت و معناداری دارد و همچنین فرهنگ مدرسه تأثیر کیفیت تجارب یادگیری بر احساس تعلق به مدرسه دانش‌آموزان دختر ابتدایی شهرستان خواف را میانجی‌گری می‌کند.
۱۸	شناسایی مؤلفه‌های فرهنگ یادگیری دانش‌آموزان ابتدایی به منظور ارائه مدل مفهومی مدیریت آن	فرج پور	۱۴۰۰	تنوع فرهنگی، هویت یادگیری، چندفرهنگی	مؤلفه‌های مدیریت فرهنگ یادگیری دانش‌آموزان شامل سیاست‌های سازمانی، باورهای آموزشی، مهارت تحصیلی، مهارت حرفه‌ای، نظارت و کنترل یادگیری، تعاملات اجتماعی، محیط یادگیری و بازدارنده‌های فرهنگی است. همچنین بین مؤلفه‌های مدیریت فرهنگ یادگیری دانش‌آموزان، مؤلفه‌های محیط یادگیری و تعاملات اجتماعی دارای بیشترین درجه اهمیت و مؤلفه‌های سیاست‌های سازمانی و نظارت و کنترل یادگیری دارای کمترین درجه اهمیت نسبت به سایر مؤلفه‌ها بوده‌اند.

۱۹	طراحی الگوی تدریس چند فرهنگی برای معلمان آزاد اسلامی استان کرمانشاه	کهریزی و همکاران	۱۴۰۰	چندفرهنگی، دانشگاه فرهنگ یادگیری	الگوی تدریس چند فرهنگی از ۱۰ بعد و ۲۹ مولفه تشکیل شده است که بر این اساس ابعاد به دست آمده شامل اهداف (ادراکی اخلاقی رفتاری)، محتوا (سازماندهی، روش های (ارایه) تدریس فعالیت های آموزشی و تجربیات یادگیری (رفتار آموزشی روش تدریس نقش و وظایف مدرس ویژگی های تدریس چندفرهنگی پیامدهای تدریس چندفرهنگی)؛ ادراک استادان از تدریس چندفرهنگی (دامنه تفکر مدرس انعطاف پذیری مدرس سیاست های کلان نظام آموزشی نیروی انسانی مفهوم عملی و نظری تدریس چندفرهنگی)، ارزشیابی (انواع و اصول)، گروه بندی (توجه به همگنی گروه، ناهمگنی گروه، توجه به تفاوت های فرهنگی تعداد اعضای گروه، توجه به جنسیت، توجه به سن، توجه به تفاوت های فردی)؛ موانع و مشکلات (ساختاری عملکردی)؛ ویژگی های زمان و مکان (ویژگی های فیزیکی، تجهیزات، مدت زمان)؛ مواد و منابع یادگیری (ویژگی ها و انواع منابع)؛ ملاک های فعالیت های یادگیری (چالش ها و نقاط قوت) (که مقدار همه آنها بالاتر از مقدار ملاک (۳٪) بوده است) شناسایی شد.
۲۰	رابطه فرهنگ مدرسه و اثربخشی مدرسه با نقش تعدیل کننده اندازه مدرسه: مطالعه موردی مدارس متوسطه اول استان اردبیل	یوسفی، زاهد بابلان و معینی کیا	۱۳۹۹	عدالت آموزشی، فرصت برابر، سیاست های حمایتی	بین تمامی ابعاد فرهنگ مدرسه و اثربخشی مدرسه رابطه مثبت و معناداری وجود دارد و نقش تعدیل کننده اندازه مدرسه بر رابطه بین فرهنگ مدرسه و اثربخشی مدرسه تأیید نشد.
۲۱	شناسایی فرهنگ تدریس و الزامات تدریس خلاق در دوره ابتدایی	حیدری	۱۳۹۹	مشارکت والدین، حمایت خانوادگی، پیوند خانه و مدرسه	۷۹ کدباز در قالب ۲۵ مفهوم و ۱۶ مقوله اصلی شناسایی شد که در قالب مدل پارادایمی به مقوله محوری مدل فرهنگ تدریس و الزامات تدریس خلاق در دوره ابتدایی ارتباط داده شدند.
۲۲	بررسی رابطه بین سبک های رهبری مدیران با فرهنگ یادگیری در مدارس ابتدایی منطقه ۱۴ شهر تهران	تنهایی سیسی	۱۳۹۸	رسانه دیجیتال، فناوری آموزشی، یادگیری ترکیبی	بین سبک های رهبری و فرهنگ یادگیری در مدارس رابطه معناداری وجود دارد.
۲۳	بررسی فرهنگ روابط معلمان با همکاران، والدین و دانش آموزان مدارس روستایی و چندی پایه	رومانی	۱۳۹۸	فرهنگ ارتباط، مشارکت آموزشی، روابط معلم-دانش آموز، مدارس روستایی	معلمان دارای فرهنگ ارتباط مثبت و انتقاد شده در ارتباط با همکاران، والدین و دانش آموزان بودند. فرهنگ ارتباط و مشارکت معلمان در ارتباط با همکاران، والدین و دانش آموزان با توجه به شرایط محیط، سطح سواد و توقع همکاران، والدین و دانش آموزان متفاوت بود.
۲۴	آسیب شناسی فرهنگ یادگیری دانشجویان رشته های علوم انسانی	معارفوند و همکاران	۱۳۹۷	انگیزه یادگیری، تعامل آموزشی، فرهنگ دانشگاهی، بهبود کیفیت یادگیری	مقولات به دست آمده در سطوح سه گانه فردی، نهادی و تعاملی طبقه بندی شده است. سطح فردی شامل: انگیزه یادگیری، نقش یادگیرنده، انتظارات دانشجویان از یادگیری، وظایف یادگیرنده است و سطح نهادی با ابعاد تقدیر و تشویق نوآوری آموزشی، قوانین رسمی و غیررسمی، بهبود کیفیت زمینه یادگیری، توسعه هیئت علمی، توانمندسازی ظرفیت آموزش ارائه شده است و سطح تعاملی نیز دارای ابعاد فضای یادگیری، ساختار محتوا، اهداف، رسانه، ارزشیابی، روابط اساتید با دانشجویان و چارچوب زمان است.
۲۵	شناسایی و واکاوی فرهنگ معلمان ابتدایی استان لرستان: رویکرد مردم نگاری	رومانی	۱۳۹۷	ویژگی های فرهنگی معلم	معلمان مورد بررسی دارای ویژگی ها و شاخصه های فرهنگی و فرهنگ ارتباط مثبت و مورد انتقادند. از ویژگی های فرهنگی

				فرهنگ پوشش، وجدان کاری، تعامل آموزشی	مثبت می‌توان به سخت‌کوشی، حجب و حیا، حوصله و خوش اخلاقی و از ویژگی‌های مورد انتقاد می‌توان به نداشتن حس همکاری در مباحث آموزشی، وجدان کاری کم و اعتیاد بعضی از معلمان اشاره کرد. از شاخصه‌های فرهنگی می‌توان به فرهنگ پوشش و فرهنگ انتخاب محل خدمت اشاره کرد که به تناسب مدارس و نوع دید معلمان با سابقه و کم سابقه متفاوت بود.
۲۶	بررسی میان دانش آموزان و معلمان زبان انگلیسی از نظر ابعاد ارتباط کلاسی در فرهنگ یادگیری در دبیرستان‌های ایران	بازارگرد	۱۳۹۷	ارتباط کلاسی، تعامل معلم-دانش‌آموز، فرهنگ یادگیری، زبان انگلیسی	یافته‌های این پژوهش حاکی از نظرات مطلوب معلمان و دانش‌آموزان نسبت به ارتباط و کیفیت آن است. تحلیل مضمونی مصاحبه‌ها نیز این یافته‌ها را تایید نمود.
۲۷	نقش فرهنگ یادگیری در مدرسه و هوش اجتماعی در سواد سلامت دانش‌آموزان	شریعتی نیا	۱۳۹۷	فرهنگ مدرسه، هوش اجتماعی، سواد سلامت، یادگیری دانش‌آموزان	بین هوش اجتماعی و سواد سلامت رابطه مثبت و معناداری وجود دارد اما بین فرهنگ یادگیری در مدرسه و سواد سلامت رابطه معناداری وجود ندارد.
۲۸	شناسایی و واکاوی نقش فرهنگ معلمان در مواجهه با تغییرات برنامه درسی استان لرستان: مطالعه به روش ترکیبی	رومانی	۱۳۹۶	فرهنگ معلمی، تغییرات برنامه درسی، فرهنگی، مشارکت آموزشی	نوع تغییرات، ریشه تغییرات، عوامل تغییرات، نگرش تغییرات، خصیصه‌های فرهنگی، شاخص‌های هنجاری و فرهنگ مشارکت و ارتباط معلمان از نظر جنسیت، سابقه کاری، محل خدمت و مدرک تحصیلی با هم متفاوتند.
۲۹	فرهنگ، یاددهی و یادگیری	الماسی	۱۳۹۵	فرهنگ آموزشی، عوامل انسانی، برنامه درسی، فرهنگی، یاددهی-یادگیری	از مهم‌ترین یافته‌های پژوهش می‌توان به تأثیر عوامل انسانی و تأثیر آن بر فرهنگ یاددهی و یادگیری اشاره کرد، و این‌که فقدان برنامه درسی مطالعات فرهنگی در چارچوب برنامه‌های درسی مصوب آموزش و پرورش، بیش از پیش خودنمایی می‌کند.
۳۰	ارزیابی فرهنگ یادگیری در مدارس ابتدایی منطقه ۱۸ شهر تهران	صادقی گلسفیدی	۱۳۹۵	فرهنگ یادگیری، مدارس ابتدایی، ارزشیابی آموزشی، تعامل کلاسی	میزان مؤلفه‌های فرهنگ یادگیری در مدارس ابتدایی منطقه ۱۸ تهران بیشتر از حد متوسط است؛ که این نشان‌دهنده وجود فرهنگ یادگیری در این مدارس است.
۳۱	فرهنگ آموزش در مدارس خاص و مدارس عادی دخترانه دوره اول متوسطه شهرستان نوشهر	نصرآبادی	۱۳۹۵	فرهنگ مدرسه، مشارکت اولیا، خلاقیت، یادگیری مشارکتی	تفاوت‌های قابل توجهی در فرهنگ حاکم بر مدارس خاص و مدارس عادی از نظر مؤلفه‌های مشارکت اولیا، خلاقیت، فضای فیزیکی و تعامل معلمان است. ضمناً بین مدارس مذکور از نظر مؤلفه‌های مسئولیت‌پذیری دانش‌آموزان و یادگیری مشارکتی و کار گروهی در برخی از جنبه‌ها تشابه و در برخی جنبه‌ها تفاوت وجود دارد.
۳۲	نقش فرهنگ معلمی در مواجهه با تغییرات برنامه درسی ریاضیات پایه هفتم در شهر قائم شهر	داداشی، صفائی موحد و موسی پور	۱۳۹۵	فرهنگ معلمی، تغییرات آموزشی، نگرش به تغییر، برنامه درسی	درک فرهنگ معلم عاملی ضروری برای آغاز هرگونه اصلاح است؛ زیرا نگرش مثبت معلم به تغییر تمایل او برای پیشبرد برنامه درسی جدید را سبب می‌شود. وقتی معلمان تغییر را مفید و ضروری بدانند با تعهد و پایداری بیشتری نسبت به اجرای آن اقدام می‌کنند.
۳۳	تحلیل روابط بین فرهنگ مدرسه و نیازهای اساسی روان‌شناختی با از خود بیگانگی تحصیلی در میان دانش‌آموزان	پورحسینی	۱۳۹۵	فرهنگ مدرسه، ازخودبیگانگی تحصیلی، نیازهای	فرهنگ مدرسه بر ازخودبیگانگی تحصیلی دانش‌آموزان تأثیر مستقیم منفی و بر نیازهای روان‌شناختی دانش‌آموزان تأثیر

دوره اول متوسطه دولتی(پسرانه) آموزش و پرورش استان لرستان سال تحصیلی ۹۴-۹۳	روانشناختی، تعلق مدرسه‌ای	مستقیم مثبت دارد. همچنین نیازهای روان‌شناختی اساسی نیز بر از خودبیگانگی تحصیلی تأثیر مستقیم منفی دارد.
۳۴	شناسایی مؤلفه‌های فرهنگ مدارس	صادقت
۳۵	تبیین و شناسایی فرهنگ معلمان علوم در مازندران	میرعرب
۳۶	نقش زبان لری در حفظ هویت کودکان لر	موگویی و شاه منصوری
۳۷	لزوم بازیابی هویت لری	غلامی
۳۸	فرهنگ، برنامه درسی و سبک‌های تدریس و یادگیری	آیتی و خوش‌دامن
۳۹	مقایسه فرهنگ آموزش و یادگیری در دو نسل اعضای هیات علمی دانشگاه بیرجند از منظر نقش استاد	آیتی و خوش‌دامن
۴۰	فرهنگ یادگیری مدرسه عشایر کوچ رو: روایت‌های یک معلم	عطاران و عبدلی
۴۱	بررسی نقش فرهنگ اعتماد در عملکرد معلمان مدارس ابتدایی شهر تهران	میرکمالی و همکاران

۴۲	بررسی فرهنگ یادگیری در مدارس هوشمند شهر تهران در نیم‌سال تحصیلی ۱۳۸۹-۹۰	زین العابدینی	۱۳۹۰	یادگیری تلفیقی، یادگیری خلاق، یادگیری گروهی، فناوری آموزشی	اعتماد معلمان به مدیران بالاترین همبستگی را با عملکرد معلمان داشته است.
۴۳	بررسی پدیدارشناختی فرهنگ یادگیری در آموزش مجازی	ترکاشوند	۱۳۹۰	فرهنگ یادگیری، آموزش مجازی، ارتباط استاد-دانشجو، یادگیری الکترونیکی	از مهم‌ترین ویژگی‌های فرهنگ یادگیری می‌تواند شامل: تجربه کم اساتید در تدریس در محیط الکترونیکی، مشکلات فنی و زیرساخت‌های مورد نیاز، عدم برقراری رابطه عاطفی و اجتماعی و عدم شناخت بین استاد و دانشجو، فقدان ارتباطات چهره به چهره بین استاد و دانشجو و تأثیر آن بر میزان یادگیری، نبود تدریس مشارکتی، جمعیت زیاد کلاس‌ها و مشکلات ناشی از آن، نوع نگرش اساتید و مسئولین آموزشی به دوره‌های مجازی و بازخورد آن بر فرآیند یادگیری، نداشتن تعلق خاطر به دانشگاه، استقلال دانشجو و پذیرش مسئولیت یادگیری، برقراری روابط عاطفی اجتماعی و تشکیل گروه‌های یادگیری باشد.
۴۴	آموزش علوم تجربی و فرهنگ: تبیین انسان شناختی یادگیری علوم تجربی	نیکنام	۱۳۹۰	فرهنگ یادگیری، آموزش علوم، فرهنگی، رویکرد انسان‌شناختی	با داشتن نگاه کل‌گرا، متأثر از رویکرد انسان شناختی، می‌توان یادگیری علوم تجربی مدرسه‌ای را حاصل تعامل پویا، پیچیده و پیوسته وجوه روان‌شناختی و شخصی یادگیری، زیست‌بوم اجتماعی کلاس درس، خرده فرهنگ خانواده، اجتماع محلی و مدرسه دانش‌آموز، فرهنگ ملی دانش‌آموز، و خرده فرهنگ علم و علوم مدرسه‌ای دانست.
۴۵	رهبری مدرسه و اقلیم آموزشی؛ اثرات بر پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان (متاآنالیز تطبیقی)	اوزدوغرو و همکاران	۲۰۲۵	رهبری آموزشی، اقلیم مدرسه، فرهنگ یادگیری، پیشرفت تحصیلی	رهبری تحول‌خواه و توزیع‌شده همراه با اقلیم مثبت مدرسه (شامل اعتماد، حمایت و روابط مثبت) به طور معناداری انگیزه، تعامل و عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان را افزایش می‌دهد. همچنین، تفاوت‌های فرهنگی میان کشورها بر شدت این روابط تأثیرگذار بود. این یافته‌ها بر اهمیت تقویت رهبری و اقلیم مثبت مدرسه به عنوان عوامل کلیدی در ایجاد فرهنگ یادگیری تأکید می‌کند.
۴۶	شایستگی‌های رهبری برای حمایت از آموزش شخصی‌سازی‌شده در مدارس	ریچاردسون و خواجا	۲۰۲۵	رهبری آموزشی، آموزش شخصی‌سازی‌شده، توانمندسازی معلمان، فرهنگ یادگیری	رهبری موفق باید توانایی ایجاد چشم‌انداز یادگیری فردی، توانمندسازی معلمان، تقویت خودآموزی و تشویق نوآوری را داشته باشد. این شایستگی‌ها منجر به شکل‌گیری فرهنگی می‌شوند که یادگیری را براساس نیازها و توانایی‌های هر دانش‌آموز شخصی‌سازی می‌کند. مطالعه تأکید می‌کند که رهبری مدرسه نقش محوری در ایجاد فرهنگ یادگیری منعطف و دانش‌آموز‌محور دارد.

۴۷	تأثیر شایستگی‌های اجتماعی-هیجانی معلمان بر تعامل دانش‌آموزان (متاآنالیز)	گبره و همکاران	۲۰۲۵	شایستگی هیجانی، تعلیم کلاسی، انگیزش یادگیری، فرهنگ مدرسه	معلمانی که شایستگی‌های هیجانی بالاتری دارند، فضایی مثبت و حمایت‌کننده در کلاس ایجاد می‌کنند که باعث افزایش تعامل، تعلق و انگیزه یادگیری دانش‌آموزان می‌شود. این مهارت‌ها به عنوان جزء مهم فرهنگ یادگیری مستمر مدرسه شناخته شدند.
۴۸	نوآوری مدرسه‌ای و نقش رهبران در ساخت فرهنگ یادگیرنده	الزویی و همکاران	۲۰۲۵	نوآوری آموزشی، رهبری مدرسه، یادگیری مشارکتی، فرهنگ یادگیری	نوآوری در روش‌های تدریس و برنامه درسی موجب انگیزش و مشارکت بیشتر دانش‌آموزان شده و فرهنگ یادگیری پویا و مستمری را شکل می‌دهد. این پژوهش نقش کلیدی رهبری و تعامل جمعی را در ایجاد فرهنگ یادگیری تأکید می‌کند.
۴۹	تأثیر جوامع یادگیری حرفه‌ای بر عملکرد معلمان در مدارس ابتدایی چین	هو و همکاران	۲۰۲۴	جوامع یادگیری، عملکرد معلم، فرهنگ مدرسه، تعلق دانش‌آموز	فرهنگی که بر ساختارهای عادلانه، روابط مثبت، سیاست‌های مقابله با زورگویی و حمایت کارکنان تأکید دارد، باعث بهبود سلامت روانی دانش‌آموزان و افزایش احساس تعلق آن‌ها به مدرسه می‌شود. این تحقیق نشان داد که سلامت روانی دانش‌آموزان به عنوان بخشی جدایی‌ناپذیر از فرهنگ مدرسه، نقش مهمی در افزایش مشارکت و موفقیت تحصیلی آن‌ها دارد.
۵۰	آیا مدارس سازمان‌های یادگیرنده هستند؟ مطالعه تطبیقی در اروپا	سیتورز	۲۰۲۳	سازمان یادگیرنده، رهبری توزیع‌شده، فرهنگ یادگیری، آموزش تطبیقی	مدارس دارای رهبری توزیع‌شده، اشتراک دانش، تفکر سیستمی و انعطاف‌پذیری، فرهنگ یادگیری قوی‌تری دارند و فرآیند یادگیری مداوم را برای معلمان و دانش‌آموزان تسهیل می‌کنند. در مقابل، مدارس با ساختارهای متمرکز و سختگیر، در برابر تغییر مقاومت نشان می‌دهند و یادگیری را محدود می‌کنند. این پژوهش اهمیت ساختارهای سازمانی و مدیریتی را در شکل‌گیری فرهنگ یادگیری دانش‌آموزان برجسته می‌کند.
۵۱	چگونه فرهنگ مدرسه بر اجرای یادگیری حرفه‌ای معلمان تأثیر می‌گذارد	اندرسون و همکاران	۲۰۲۳	فرهنگ مدرسه، یادگیری حرفه‌ای، انگیزش معلمان، نوآوری تدریس	فرهنگ مدرسه‌ای که بر اعتماد متقابل، حمایت رهبری و ارتباطات باز تأکید دارد، محیطی مشارکتی و امن برای معلمان فراهم می‌کند. این محیط سبب می‌شود معلمان انگیزه بیشتری برای استفاده از یادگیری‌های حرفه‌ای و نوآوری در تدریس خود داشته باشند. در مقابل، فرهنگ مدرسه‌های بسته با کمبود ارتباطات و استرس، مانع از اجرای تغییرات در روش‌های تدریس می‌شود. این یافته‌ها نشان می‌دهد که فرهنگ مدرسه به عنوان بستر اجتماعی و حرفه‌ای نقش حیاتی در شکل‌دهی فرهنگ یادگیری دانش‌آموزان ایفا می‌کند.
۵۲	آموزش چندفرهنگی برای تقویت هماهنگی تنوع در مدارس	رحمت و همکاران	۲۰۲۳	آموزش چندفرهنگی، تنوع فرهنگی، فرهنگ مدرسه، عدالت آموزشی	برنامه درسی با ارزش‌های انسان‌گرایی و کثرت‌گرایی ادغام شده و اجرای آن با برنامه‌های اقدام اجتماعی طراحی شده است. مراحل بعدی اجرا شامل: کاهش تعصب، ادغام محتوا، آموزش برابری، و توانمندسازی فرهنگ مدرسه و ساختار اجتماعی بوده است
۵۳	تأثیر آموزش چندفرهنگی بر نگرش دانشجویان در مؤسسات آموزش عالی بازرگانی	کاراسونی و همکاران	۲۰۲۲	آموزش چندفرهنگی، نگرش دانشجویان، فرهنگ یادگیری، آموزش عالی	نتایج تحقیق منعکس‌کننده دیدگاه دانشجویان با پیشینه‌های فرهنگی مختلف در مؤسسات آموزش عالی و تمرکز بر پدیده‌ها و موقعیت‌هایی است که آنها تجربه می‌کنند. پس از نتایج آزمون فرضیه، مشاهده شد که دانشجویان بر این باورند که تحصیل آن‌ها در آموزش عالی زمینه خوبی برای رشد

شخصی آنها فراهم می‌کند. نتایج همچنین تأیید کرد که یادگیری در یک محیط چندفرهنگی می‌تواند بر توانایی‌های کاری دانشجویان نیز تأثیر مثبت بگذارد.					
۵۴	تأثیر فرهنگ مدرسه بر اثربخشی مدارس دولتی در مالدیو	اسماعیل، خطیبی و اعظم	۲۰۲۲	فرهنگ مدرسه، اثربخشی آموزشی، همکاری معلمان، یادگیری دانش‌آموز	سطح فرهنگ مدرسه و اثربخشی مدرسه در مدارس مالدیو بالا بود. براساس نتایج، فرهنگ مدرسه تأثیر معناداری بر اثربخشی مدرسه داشت. همچنین یافته‌ها نشان می‌دهد که فرهنگ مثبت و مشارکتی مدرسه، اثربخشی مدرسه را افزایش می‌دهد.
۵۵	دیدگاه معلمان ضمن خدمت در مورد آموزش چندفرهنگی	پورداد و یان	۲۰۲۰	آموزش چندفرهنگی، نگرش معلمان، فرهنگ یادگیری، توسعه حرفه‌ای	فعالیت‌ها و بحث‌های کلاسی فرصت‌هایی را در اختیار معلمان قرار می‌دهد تا به طور انتقادی درباره شخصیت خود فکر کنند. و در دیدگاه‌ها و عملکردهای خود تغییراتی ایجاد کنند. همچنین، این مطالعه نقش حیاتی هنجارهای اجتماعی کلاس درس را که توسط مربی و معلمان شرکت‌کننده به عنوان شکلی از عمل ایجاد شده است مورد بحث قرار می‌دهد.
۵۶	آموزش چندفرهنگی به عنوان چارچوبی برای آموزش زبان‌آموزان انگلیسی در ایالات متحده	پارکر	۲۰۱۹	آموزش چندفرهنگی، یادگیری زبان، فرهنگ یادگیری، تنوع آموزشی	ایده‌های این مقاله به عنوان نقطه شروعی برای اعضای هیئت علمی و مدیران آموزش عالی از سراسر جهان و در همه رشته‌ها است که به دنبال مفهوم‌سازی مجدد کلاس‌های درس و یا تجربه کالج یا دانشگاه برای تطبیق با جمعیت در حال تنوع دانشجویان هستند.
۵۷	نقش فرهنگ مدرسه در ارتقای حرفه‌ای‌گری معلمان	مهنسن، ایندارتوند و آستوتی	۲۰۱۹	فرهنگ مدرسه، حرفه‌ای‌گری، شایستگی معلمان، ارزش‌های آموزشی	استفاده از فرهنگ مثبت مدرسه به عنوان یک محرک در افزایش حرفه‌ای بودن معلمان نقش دارد و همچنین جنبه‌های مختلفی از فرهنگ مدرسه وجود دارد که می‌تواند حرفه‌ای بودن معلم را چه در قالب مصنوعات و چه در قالب ارزش‌ها ارتقا دهد. با به‌کارگیری دیدگاه مثبت، فرهنگ می‌تواند چهار شایستگی اساسی را که معلم باید داشته باشد، یعنی شایستگی تربیتی، صلاحیت اجتماعی، صلاحیت اجتماعی و شایستگی حرفه‌ای را افزایش دهد.
۵۸	آموزش فرهنگی	کاپور	۲۰۱۹	آموزش فرهنگی، ارزش‌های اجتماعی، فرهنگ یادگیری، رسمی	از طریق آموزش فرهنگی، افراد می‌توانند اطلاعاتی در زمینه هنجارها، ارزش‌ها، اصول، اخلاق و معیارها به‌دست آورند. انواع مختلف فرهنگ عبارتند از: فرهنگ فردی، فرهنگ جامعه، فرهنگ ملی، فرهنگ جهانی، فرهنگ مادی، فرهنگ غیرمادی، فرهنگ مرئی، فرهنگ نامرئی، فرهنگ ملموس و فرهنگ ناملموس. کیفیت کلی زندگی افراد بر فرهنگ‌های مختلف متمرکز است. برای ایجاد بهبود در شرایط زندگی و کیفیت کلی زندگی، درک انواع مختلف فرهنگ‌ها برای افراد ضروری است.
۵۹	تأثیر فرهنگ بر آموزش	کاپور	۲۰۱۸	فرهنگ آموزشی، اجتماعی‌شدن، ارزش‌های فرهنگی، یادگیری	آموزش و فرهنگ در تمامی جنبه‌ها و فعالیت‌های خود به یکدیگر وابسته و مکمل یکدیگر هستند. بنابراین رابطه بین آموزش و فرهنگ ناگسستنی است. فرهنگ نقش مهمی در زندگی انسان دارد. آگاهی نسبت به انواع فرهنگ می‌تواند به فرد در سازگاری با محیط طبیعی و اجتماعی، رشد شخصیت، اجتماعی شدن، استفاده صحیح از آزادی و درک فرهنگ‌های دیگر و معنای مناسب آزادی کمک کند.
۶۰	تأثیر فرهنگ مدرسه بر روی رضایت شغلی معلمان ابتدایی	گلیگروس و همکاران	۲۰۱۶	فرهنگ مدرسه، رضایت شغلی	همه ابعاد فرهنگ مدرسه به طور مستقیم بر روی رضایت شغلی معلمان تأثیر دارند و از بین متغیرهای

	انگیزش معلمان، محیط یادگیری	جمعیت‌شناختی، جنسیت و سن و سابقه بر فرهنگ و رضایت شغلی تأثیرگذار بودند.		
۶۱	بررسی تأثیر فرهنگ بر رفتارهای یادگیری دانشجویان بین‌المللی در محیط آنلاین	کانگ و ۲۰۱۶ چانگ	فرهنگ یادگیری، آموزش آنلاین، تعامل معلم- دانشجو، آموزش بین‌المللی	عدم درک مشترک از چگونگی تأثیر فرهنگ بر یادگیری در محیط آنلاین وجود دارد. رفتارهای یادگیری دانشجویان مهاجر از فرهنگ کنفوسیوس از سه بعد زیر بررسی شده است: رابطه معلم و دانش‌آموز، توسعه برنامه درسی و آموزش و پرورش.
۶۲	بررسی فرهنگ یادگیری در مدرسه	ساتو و ۲۰۱۶ بارتیرومو	فرهنگ یادگیری، رهبری مدرسه، انگیزش یادگیری، تعامل آموزشی	برای ترویج آموزش و علم و یادگیری در مدرسه، مدیران و رهبران آموزشی نقش به‌سزایی دارند.
۶۳	عوامل مؤثر بر فرهنگ تدریس	هباکووا ۲۰۱۵	فرهنگ تدریس، باورهای آموزشی، تعامل استاد- دانشجو، یادگیری خلاق	برخی از عوامل مثل باورهای ذهنی استاد درباره دانشجو، تدریس، یادگیری، ارزشیابی، باور استاد درباره ارتباط با دانشجو، تجربه زیسته استاد و پیشینه تحصیلی و همچنین عوامل مربوط به ویژگی‌های دانشجو مثل وابستگی به استاد، نگرش ستایشگرانه به علم، فقدان مهارت‌های مباحثه، تصور از استاد به منزله دانای مطلق، منجر به ایجاد پدیده محوری پژوهش(هنجار نبودن تدریس خلاق) شده است.
۶۴	تأثیر فرهنگ کلاس درس بر روی رشد حرفه‌ای معلمان کارورز	آلتون ۲۰۱۳	فرهنگ کلاس درس، حرفه‌ای، عملی، کلاسی	فرهنگ کلاس درس بر رشد حرفه‌ای معلمان تأثیرگذار بوده است. علی‌رغم تجارب عملی تدریس خوب، از نقاط ضعف فرهنگ موجود می‌توان به فضای آموزشی محدود، جمعیت زیاد دانش‌آموزان، انجام کارهای روتین توسط معلمان اشاره کرد.
۶۵	تأثیر فرهنگ مدرسه بر دانش‌آموزان بومی آمریکایی	مارتینز ۲۰۱۳	فرهنگ مدرسه، آموزش بومی، یادگیری مشارکتی، ارتباطات آموزشی	دخیل نمودن ارزش‌های قبیله‌ای در جریان امور مدرسه نه تنها ارتباطات آموزشی میان دانش‌آموزان را بهبود می‌بخشد بلکه شرایط یادگیری را نیز ارتقاء می‌دهد.
۶۶	فرهنگ، حلقه مفقوده آموزش و یادگیری	کراس، هاوارد و پیرسون ۲۰۱۳	فرهنگ یادگیری، عملکرد تحصیلی، انگیزش آموزشی، بهبود یادگیری	فرهنگ یادگیری باعث ایجاد عملکرد بالا و بهبود یادگیری دانش‌آموزان می‌شود و تأثیر ماندگاری بر زندگی یادگیری دانش‌آموزان دارد.
۶۷	بررسی روند تغییرات یک مدرسه از فرهنگ یادگیری قوی	واتسون و ۲۰۱۱ لی	فرهنگ یادگیری، تغییرات مدرسه، انگیزش یادگیری، محیط آموزشی	شرکت‌کنندگان به اهمیت وجود یک محیط منعطف یادگیری و روابط قوی بین دانش‌آموزان و معلمان و در عین حال یک دیسیپلین و اقتدار قوی اشاره نموده‌اند.
۶۸	فرهنگ معلم و تغییر معلم	کوپر و ۲۰۱۰ همکاران	فرهنگ معلمی، تغییر آموزشی، نگرش به تغییر، نوآوری تدریس	نیروهای فرهنگی اثرگذار بر معلمی که عبارتند از: خطرپذیری، رقابت، فردگرایی در مقابل اشتراک‌گرایی، مدرک بازی و عرضه و تقاضای معلم

جهت پاسخگویی به سؤال اصلی پژوهش از تحلیل مضمون استفاده شد. گرچه در انجام تحلیل مضمون مسیر واحدی وجود ندارد، بااین حال یک چارچوب شش مرحله‌ای انعطاف‌پذیر، ارگانیک و برآمدنی مورد استفاده قرار می‌گیرد. فازها خطی نیستند، می‌توان حرکت بازگشتی به مراحل قبل داشت. مرحله اول آشنایی با داده‌ها و غوطه‌وری^۱ است. محقق داده‌ها را بارها می‌خواند و یادداشت‌های اولیه را می‌نویسد. مرحله دوم ایجاد کدهای اولیه است. محقق شروع به سازماندهی داده‌ها به روشی معنی‌دار و سیستماتیک می‌کند. با توجه به ویژگی‌های کلیدی به داده‌ها برچسب می‌زند. مرحله سوم جستجوی مضامین است در این مرحله محقق شروع به تجمیع کدها به منظور توصیف الگوها می‌کند و مقوله‌های نزدیک به هم را گروه‌بندی می‌کند. مرحله چهارم مرور مضمون‌ها است. در اینجا مضمون‌ها در راستای پاسخ به سؤالات تحقیق اصلاح شده و توسعه می‌یابند. ممکن است موضوعات با هم ادغام یا بیشتر تقسیم شوند، یا مواردی کنار گذاشته شوند. مرحله پنجم مضامین تعریف و نام‌گذاری می‌شوند. این مرحله هنرمندانه‌تر است؛ زیرا مضامین برای آشکارکردن ماهیت خود اصلاح و ایجاد می‌شوند. محقق تجزیه و تحلیل مفصلی از هر مضمون دارد. مرحله ششم نوشتن است. در این مرحله، محقق مضامین را در گزارش گسترده‌تر می‌نویسد (از جمله بررسی ادبیات) و روایت تحلیلی ارائه می‌دهد. این مرحله یک عمل متفکرانه و آگاهانه^۲ است (براون و کلارک، ۲۰۲۱؛ فینلی، ۲۰۲۱). کدها شامل ۷۹ کد مفهومی و اولیه بود که در قالب ۲۸ مؤلفه دسته‌بندی گردید. مؤلفه‌های استخراج شده ذیل ۷ مضمون اصلی طبقه‌بندی شدند. این نتایج در جدول ۲ ارائه شده است.

جدول ۲. کدها و مضامین

کدهای مفهومی	مؤلفه‌ها	مضامین اصلی
جو یادگیری مثبت، احساس امنیت روانی، تعلق به مدرسه	اقلیم مدرسه و جو یادگیری	فرهنگ مدرسه
تعامل موثر معلم-دانش‌آموز، بازخورد سازنده، همکاری بین معلمان	تعاملات آموزشی	
انگیزش درونی، نگرش مثبت، خودکارآمدی تحصیلی	انگیزش و نگرش یادگیری	
احترام متقابل، ارزش‌گذاری به یادگیری مادام‌العمر	ارزش‌ها و هنجارهای آموزشی	
حمایت اجتماعی همسالان، همیاری کارکنان مدرسه	حمایت همسالان و کارکنان	
الهام بخشی، ایجاد چشم‌انداز، حمایت از نوآوری	رهبری تحول آفرین	رهبری و مدیریت آموزشی
تقسیم وظایف، مشارکت در تصمیم‌گیری	رهبری توزیع شده	
مهارت ارتباطی، برنامه‌ریزی راهبردی	شایستگی رهبران	
انعطاف‌پذیری سازمانی، مدیریت مقاومت در برابر تغییر	مدیریت تغییر	توسعه حرفه‌ای معلمان
کارگاه آموزشی، بازآموزی تخصصی	آموزش ضمن خدمت	
تبادل تجربه، یادگیری همکارانه	جوامع یادگیری حرفه‌ای	
ارتقای مهارت تدریس، پیشرفت شغلی	رشد شغلی	
مطالعه فردی، به روزرسانی دانش	یادگیری مادام‌العمر	
روش فعال، پروژه‌محور، بازی‌محور	نوآوری آموزشی	برنامه درسی و روش تدریس
تنوع محتوایی، ادغام فرهنگ محلی	آموزش چندفرهنگی	
تطبیق محتوا با نیاز فردی	یادگیری شخصی‌سازی شده	
بحث گروهی، کارگروهی	رویکردهای تعاملی	
استفاده از ابزار دیجیتال در کلاس	یکپارچه سازی فناوری	
صداقت، شفافیت، احترام متقابل	اعتماد سازمانی	تعاملات اجتماعی و مشارکت
همکاری اولیه، حمایت خانواده	مشارکت والدین	
ارتباط بین مدارس، تعامل با جامعه	شبکه‌های یادگیری	

¹ thematic analysis

² emergent

³ immersion

⁴ thoughtful and deliberate practice

⁵ Braun & Clarke

⁶ Finlay

تعامل مدرسه با سازمان‌های محلی	همکاری بین‌بخشی	استفاده از تبلت / کامپیوتر، سامانه هوشمند
کلاس مجازی، یادگیری ترکیبی	هوشمندسازی مدارس	فناوری و یادگیری دیجیتال
کار با نرم‌افزار آموزشی، تولید محتوای دیجیتال	آموزش آنلاین	
زبان مادری، محتوای بومی	مهارت دیجیتال معلمان	عدالت آموزشی و حساسیت فرهنگی
عدالت در دسترسی، حمایت از مناطق محروم	آموزش بومی	
ادغام فرهنگ‌ها، حساسیت فرهنگی	برابری فرصت‌ها	
	تنوع فرهنگی	

با توجه به جدول بالا یکی از مضمون‌های اصلی فرهنگ یادگیری، فرهنگ مدرسه است. این مضمون شامل مؤلفه‌های اقلیم مدرسه و جو یادگیری، تعاملات آموزشی، انگیزش و نگرش یادگیری، ارزش‌ها و هنجارهای آموزشی و حمایت همسالان و کارکنان است. از دیگر مضمون‌های اصلی فرهنگ یادگیری، مضمون رهبری و مدیریت آموزشی است که شامل مؤلفه‌های رهبری تحول‌آفرین، رهبری توزیع شده و شایستگی رهبران است. مضمون استخراج شده بعدی، مضمون توسعه حرفه‌ای معلمان که شامل مؤلفه‌های مدیریت تغییر، آموزش ضمن خدمت، جوامع یادگیری حرفه‌ای، رشد شغلی و یادگیری مادام‌العمر است. یکی دیگر از مضمون‌های اصلی، مضمون برنامه درسی و روش تدریس است که شامل مؤلفه‌های نوآوری آموزشی، آموزش چندفرهنگی، یادگیری شخصی‌سازی شده، رویکردهای تعاملی و یکپارچه‌سازی فناوری است. مضمون بعدی، تعاملات اجتماعی و مشارکت با مؤلفه‌های اعتماد سازمانی، مشارکت والدین، شبکه‌های یادگیری و همکاری بین‌بخشی است و همچنین مضمون اصلی فناوری و یادگیری دیجیتال با مؤلفه‌های هوشمندسازی مدارس، آموزش آنلاین و مهارت دیجیتال معلمان معرفی شده است. آخرین مضمون عدالت آموزشی و حساسیت فرهنگی که با سه مؤلفه آموزش بومی، برابری فرصت‌ها و تنوع فرهنگی شناسایی شده است. در یک نگاه کلی بنابر نتایج به دست آمده مضمون‌های اصلی فرهنگ یادگیری دانش‌آموزان ۷ مورد، مؤلفه‌های آنان ۲۸ مورد و کدهای مفهومی ۷۹ مورد هستند که شمار مؤلفه‌ها و کدهای مفهومی هر یک در قالب جدول ۳ ارائه شده است.

جدول ۳. شمار مؤلفه‌ها و کدهای مفهومی هر مضمون

شمار کدهای مفهومی	شمار مؤلفه‌ها	مضامین اصلی
۱۴	۵	فرهنگ مدرسه
۱۲	۳	رهبری و مدیریت آموزشی
۱۱	۵	توسعه حرفه‌ای معلمان
۱۵	۵	برنامه درسی و روش تدریس
۱۰	۴	تعاملات اجتماعی و مشارکت
۹	۳	فناوری و یادگیری دیجیتال
۸	۳	عدالت آموزشی و حساسیت فرهنگی

پس از استخراج کدهای مفهومی و مؤلفه‌ها و در نهایت به دست آمدن مضمون‌های اصلی، یافته‌ها در قالب شکل ۲ و به صورت نمای کلی زیر ارائه شده‌اند.

شکل ۲. نمای کلی یافته‌ها

بحث و نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر با هدف شناسایی و تبیین ابعاد و مؤلفه‌های فرهنگ یادگیری دانش‌آموزان از طریق مرور نظام‌مند پژوهش‌های داخلی و خارجی انجام شد. یافته‌ها نشان داد فرهنگ یادگیری دانش‌آموزان سازه‌ای چندبعدی و چندسطحی است که نمی‌توان آن را صرفاً به ویژگی‌های فردی یادگیرنده، کیفیت تدریس یا عملکرد مدرسه تقلیل داد. تحلیل مطالعات منتخب به شناسایی هفت مضمون اصلی شامل فرهنگ مدرسه، رهبری و مدیریت آموزشی، توسعه حرفه‌ای معلمان، برنامه درسی و روش‌های تدریس، تعاملات اجتماعی و مشارکت، فناوری و یادگیری دیجیتال، و عدالت آموزشی و حساسیت فرهنگی منجر شد. این هفت مضمون در مجموع ۲۸ مؤلفه و ۷۹ کد مفهومی را دربر گرفتند. این یافته‌ها نشان می‌دهد که فرهنگ یادگیری در نتیجه تعامل پیوسته عناصر فردی، ارتباطی، آموزشی، مدیریتی، فناورانه و فرهنگی شکل می‌گیرد و هرگونه تلاش برای ارتقای آن نیازمند رویکردی نظام‌مند و یکپارچه است.

نخستین مضمون و یکی از بنیادی‌ترین ابعاد شناسایی‌شده، «فرهنگ مدرسه» بود که مؤلفه‌های اقلیم مدرسه و جو یادگیری، تعاملات آموزشی، انگیزش و نگرش یادگیری، ارزش‌ها و هنجارهای آموزشی و حمایت همسالان و کارکنان را دربر می‌گرفت. این یافته بیانگر آن است که یادگیری دانش‌آموزان در خلأ رخ نمی‌دهد، بلکه کیفیت تجربه آنان از مدرسه، احساس امنیت و تعلق، میزان حمایت اجتماعی، ارزش قائل شدن برای کوشش و پیشرفت و ماهیت روابط روزمره، تعیین می‌کند تا چه اندازه یادگیری به یک ارزش مشترک تبدیل شود. این نتیجه با یافته‌های بکتاش و همکاران همسو است که ارتباط فرهنگ مدرسه با پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان را برجسته کردند (Bektas et al., 2015). همچنین یوسفی و همکاران نشان دادند فرهنگ مدرسه با اثربخشی مدرسه رابطه مثبت دارد (Yousefi et al., 2020) و فروتن نیز نقش فرهنگ مدرسه و احساس تعلق را در موفقیت تحصیلی دانش‌آموزان تأیید کرد (Foroutan, 2024). یافته‌های پورحسینی درباره ارتباط فرهنگ مدرسه با نیازهای روان‌شناختی و کاهش ازخودبیگانگی تحصیلی (Pourhosseini, 2016) و ابراهیمی مقدم درباره نقش فرهنگ مدرسه در پیوند میان کیفیت تجارب یادگیری و احساس تعلق نیز از این نتیجه پشتیبانی می‌کنند (Ebrahimi Moghadam, 2021).

بنابراین می‌توان استدلال کرد فرهنگ مثبت مدرسه از طریق ایجاد امنیت روان‌شناختی، تعلق، اعتماد و انتظارات مشترک، شرایطی ایجاد می‌کند که دانش‌آموز منابع شناختی و هیجانی خود را بیشتر درگیر یادگیری سازد.

دومین مضمون، «رهبری و مدیریت آموزشی» بود که رهبری تحول‌آفرین، رهبری توزیع‌شده و شایستگی رهبران را شامل می‌شد. این یافته نشان می‌دهد فرهنگ یادگیری صرفاً در سطح کلاس ساخته نمی‌شود، بلکه نحوه مدیریت مدرسه و چگونگی توزیع قدرت، مسئولیت و فرصت مشارکت در آن نقشی اساسی دارد. مدیرانی که چشم‌انداز مشترکی برای یادگیری ایجاد می‌کنند، از نوآوری حمایت می‌کنند و معلمان را در تصمیم‌گیری مشارکت می‌دهند، زمینه تبدیل مدرسه به یک اجتماع یادگیرنده را فراهم می‌سازند. این نتیجه با پژوهش‌های سبکی درباره رابطه سبک‌های رهبری مدیران با فرهنگ یادگیری همسو است (Tanhaei Sisi, 2019). محبی نیز نشان داد فرهنگ یادگیری در رابطه میان رهبری تحول‌آفرین و توسعه حرفه‌ای معلمان نقش میانجی دارد (Mohebi, 2022). در مطالعات جدیدتر، اوزدوغرو و همکاران نقش مشترک رهبری و اقلیم مدرسه را در پیشرفت دانش‌آموزان برجسته کرده‌اند (Özdoğan et al., 2025) و ریچاردسون و خواجه نیز بر شایستگی رهبران در حمایت از آموزش یادگیرنده‌محور و شخصی‌سازی‌شده تأکید کرده‌اند (Richardson & Khawaja, 2025). همچنین الزوبی و همکاران نشان دادند نوآوری مدرسه زمانی به بخشی از فرهنگ تبدیل می‌شود که رهبری با مشارکت ذی‌نفعان همراه باشد (Alzouebi et al., 2025). در تبیین این یافته می‌توان گفت رهبر آموزشی با اثرگذاری بر هنجارها، روابط، توزیع منابع و فرصت‌های یادگیری، شرایط ساختاری لازم برای تبدیل یادگیری به یک ارزش سازمانی را فراهم می‌کند.

سومین مضمون، «توسعه حرفه‌ای معلمان» بود که مدیریت تغییر، آموزش ضمن خدمت، جوامع یادگیری حرفه‌ای، رشد شغلی و یادگیری مادام‌العمر را شامل می‌شد. بر اساس یافته‌ها، توسعه حرفه‌ای معلم رابطه‌ای دوسویه با فرهنگ یادگیری دارد؛ یعنی از یک سو فرهنگ یادگیری مساعد، معلمان را به یادگیری مستمر، تعامل حرفه‌ای و بازاندیشی درباره عملکرد ترغیب می‌کند و از سوی دیگر، معلمان توانمند و یادگیرنده خود به تولید و تثبیت چنین فرهنگی کمک می‌کنند. این نتیجه با مطالعه هایان و همکاران درباره ایجاد و رهبری فرهنگ یادگیری در میان معلمان سازگار است (Haiyan et al., 2017). همچنین گیل و همکاران مدرسه را در قالب سازمان یادگیرنده بررسی کرده و نقش یادگیری جمعی و حرفه‌ای معلمان را برجسته ساخته‌اند (Gill et al., 2019). یافته‌های هو و همکاران نیز نقش جوامع یادگیری حرفه‌ای را در توسعه فرهنگ مدرسه نشان داده است (X. Hu et al., 2024). از سوی دیگر، اندرسون و همکاران تأکید کردند که فرهنگ مدرسه می‌تواند نحوه انتقال آموخته‌های حاصل از توسعه حرفه‌ای به عملکرد واقعی معلمان را تسهیل یا محدود کند (Anderson et al., 2024). منیجانی نیز رابطه فرهنگ یادگیری و توانمندسازی روان‌شناختی معلمان را گزارش کرده است (Manijani, 2024). بنابراین، توسعه حرفه‌ای زمانی به تغییر پایدار منتهی می‌شود که از قالب دوره‌های مقطعی خارج شده و به فرایندی اجتماعی، مشارکتی و مستمر در درون مدرسه تبدیل شود. چهارمین مضمون، «برنامه درسی و روش‌های تدریس» بود که نوآوری آموزشی، آموزش چندفرهنگی، یادگیری شخصی‌سازی‌شده، رویکردهای تعاملی و یکپارچه‌سازی فناوری را دربر گرفت. این یافته مؤید آن است که فرهنگ یادگیری نه تنها در ارزش‌ها و نگرش‌ها، بلکه در شیوه سازمان‌دهی تجربه‌های آموزشی عینیت پیدا می‌کند. برنامه درسی‌ای که دانش‌آموز را فعال، مسئول و مشارکت‌کننده می‌بیند، با فرهنگی متفاوت از برنامه درسی مبتنی بر انتقال یک‌سویه اطلاعات همراه خواهد بود. آیتی و خوش‌دامن بر پیوند فرهنگ با برنامه درسی و سبک‌های تدریس و یادگیری تأکید کرده‌اند (Ayati & Khoshdaman, 2012). استیگلر و هیبرت نیز نشان داده‌اند که شیوه‌های تدریس در بستر الگوهای فرهنگی تثبیت‌شده معنا می‌یابد و تغییر روش بدون تغییر مفروضات فرهنگی الزاماً به اصلاح پایدار منجر نمی‌شود (Stigler & Hiebert, 2014). حیدری نیز الزامات فرهنگی و آموزشی تدریس خلاق را برجسته کرده است (Heydari, 2020). یافته‌های زارعی درباره نقش نوآوری آموزشی و تسهیم دانش در پیش‌بینی فرهنگ یادگیری (Zarei, 2023) و بشاش درباره ارتباط نوآوری مدرسه‌ای با فرهنگ یادگیری دانش‌آموزان نیز با نتیجه حاضر همسو است (Bashash, 2022). بر این مبنا، روش‌های فعال، خلاق و شخصی‌سازی‌شده زمانی اثربخش خواهند بود که هنجارهای مدرسه نیز پرسشگری، همکاری، تجربه‌کردن و یادگیری از خطا را مشروع بدانند.

پنجمین مضمون، «تعاملات اجتماعی و مشارکت» بود که اعتماد سازمانی، مشارکت والدین، شبکه‌های یادگیری و همکاری بین‌بخشی را شامل شد. این نتیجه تأیید می‌کند که فرهنگ یادگیری ماهیتی اساساً اجتماعی دارد. یادگیری از طریق رابطه شکل می‌گیرد و کیفیت روابط میان دانش‌آموزان، معلمان، والدین و سایر اعضای مدرسه می‌تواند مشارکت یا انفعال را تقویت کند. رومانی و همکاران نشان دادند فرهنگ روابط معلمان با همکاران، والدین و دانش‌آموزان تحت تأثیر شرایط مدرسه قرار دارد و نوع این ارتباطات بخشی از فرهنگ آموزشی محسوب می‌شود (Romani et al., 2019). بازارگرد نیز اهمیت ارتباطات کلاسی میان معلم و دانش‌آموز را در فرهنگ یادگیری برجسته کرده است (Bazargard, 2018). پارسائیان نقش نحوه رفتار با دانش‌آموز، معلم و خانواده را در شکل‌گیری فرهنگ یاددهی - یادگیری نشان داد (Parsaeian, 2023). یافته‌های جدید گبره و همکاران نیز نشان می‌دهد شایستگی اجتماعی - هیجانی معلمان با مشارکت بیشتر دانش‌آموزان ارتباط دارد (Gebre et al., 2025). در تبیین این نتیجه می‌توان گفت تعاملات مثبت موجب ایجاد اعتماد، امنیت روان‌شناختی و احساس عضویت در اجتماع یادگیری می‌شوند و در چنین بستری دانش‌آموزان آمادگی بیشتری برای پرسشگری، بیان ایده، پذیرش بازخورد و یادگیری مشارکتی خواهند داشت.

ششمین مضمون، «فناوری و یادگیری دیجیتال» بود که هوشمندسازی مدارس، آموزش آنلاین و مهارت دیجیتال معلمان را شامل می‌شد. یافته‌ها نشان داد فناوری به‌خودی‌خود مولد فرهنگ یادگیری نیست، بلکه اثربخشی آن به نحوه ادغام در ساختار آموزشی، توانایی معلمان و کیفیت تعاملات وابسته است. زین‌العابدینی نشان داد مدارس هوشمند می‌توانند زمینه یادگیری تلفیقی، خلاق، پژوهش‌محور و گروهی را فراهم کنند (Zeinolabedini, 2011). باقرپور نیز نشان داد هوشمندسازی مدرسه با میانجی‌گری خلق دانش بر فرهنگ یادگیری معلمان اثرگذار است (Bagherpour, 2023). در مقابل، تجارب آموزش مجازی نشان داده‌اند فقدان ارتباط مؤثر و تضعیف برخی تعاملات اجتماعی می‌تواند کیفیت تجربه یادگیری را کاهش دهد (Baghersshahi et al., 2023). محمدی نیز نقش ادراک تعامل اجتماعی را در پذیرش یادگیری الکترونیکی مورد تأکید قرار داده است (Mohammadi, 2023). این یافته با مطالعه سیتوز و همکاران درباره ساخت فرهنگ یادگیری در محیط‌های آموزشی ترکیبی همسواست (Citores, 2023). بنابراین فناوری زمانی فرهنگ یادگیری را تقویت می‌کند که از یک ابزار انتقال محتوا فراتر رود و به بستری برای تعامل، تولید دانش، مشارکت و خودراهبری تبدیل شود.

هفتمین مضمون، «عدالت آموزشی و حساسیت فرهنگی» بود که آموزش بومی، برابری فرصت‌ها و تنوع فرهنگی را دربر گرفت. ظهور این مضمون اهمیت توجه به تفاوت‌های فرهنگی و اجتماعی دانش‌آموزان را در تعریف فرهنگ یادگیری نشان می‌دهد. فرهنگ یادگیری پایدار زمانی شکل می‌گیرد که دانش‌آموزان با پیشینه‌های متفاوت احساس کنند هویت، زبان، تجربه و نیازهای آنان در مدرسه به رسمیت شناخته می‌شود. این یافته با نتایج صادقی درباره الزامات برنامه درسی چندفرهنگی در ایران همخوان است (Sadeghi, 2012). اسماعیلی و همکاران نیز نشان دادند مؤلفه‌های آموزش چندفرهنگی در برنامه‌های درسی نیازمند توجه نظام‌مندتری هستند (Esmaeili et al., 2022). همچنین یافته‌های کاهریزی و همکاران در طراحی الگوی تدریس چندفرهنگی (Kahrizi et al., 2021)، پوردوود و یان درباره نقش آموزش چندفرهنگی در تغییر دیدگاه معلمان (Pourdavood & Yan, 2020) و کاراچونی و همکاران درباره پیامدهای مثبت محیط‌های چندفرهنگی برای نگرش یادگیرندگان (Karacsony et al., 2022) این نتیجه را تقویت می‌کنند. مطالعه مارتینز نیز نشان داد ادغام ارزش‌های فرهنگی بومی در مدرسه می‌تواند روابط و شرایط یادگیری را بهبود بخشد (Martinez, 2014). در نتیجه، عدالت آموزشی صرفاً به توزیع منابع محدود نمی‌شود، بلکه مستلزم ایجاد فرصت واقعی برای مشارکت و یادگیری دانش‌آموزان با هویت‌ها و پیشینه‌های متفاوت است. یکی از نکات مهم حاصل از تلفیق شواهد، تفاوت نسبی جهت‌گیری پژوهش‌های داخلی و خارجی بود. در مطالعات داخلی، تأکید بیشتری بر روابط انسانی، نقش معلم، تعاملات آموزشی، نگرش‌ها، انگیزش و تجربه‌های فردی و عاطفی مشاهده شد؛ در حالی که بخش قابل‌توجهی از مطالعات خارجی بر رهبری مدرسه، ساختار سازمانی، جوامع یادگیری حرفه‌ای، نوآوری و ظرفیت مدرسه به‌عنوان سازمان یادگیرنده تمرکز داشتند. این تفاوت را می‌توان تا حدودی در پرتو تفاوت ساختارهای آموزشی و میزان استقلال مدارس تبیین کرد. در نظام‌های متمرکز، امکان

اثرگذاری از طریق روابط غیررسمی، فرهنگ معلمی و تعاملات کلاسی برجسته‌تر است، در حالی که در ساختارهای دارای استقلال سازمانی بیشتر، رهبری و سیاست‌های مدرسه نقش آشکارتری پیدا می‌کنند. این برداشت با تأکید صداقت بر نقش نظام آموزشی و سازمان مدرسه در فرهنگ مدرسه (Sedaghat, 2014) و با یافته‌های آیزن‌اشمیت درباره ضرورت گشودن «جعبه سیاه» فرهنگ مدرسه و تحلیل هم‌زمان ساختارها و روابط همسو است (Eisenschmidt, 2025). همچنین مطالعات جدید درباره رهبری، فرهنگ و موفقیت دانش‌آموزان نشان می‌دهند نمی‌توان عوامل انسانی و سازمانی را مستقل از یکدیگر تفسیر کرد (R. Soriano & A. Bautista, 2025; Y. E. Soriano & S. C. Bautista, 2025).

در مجموع، نتایج این مرور نظام‌مند نشان می‌دهد فرهنگ یادگیری را باید به‌عنوان یک «اکوسیستم یادگیری» در نظر گرفت که عناصر آن به‌صورت متقابل و شبکه‌ای عمل می‌کنند. فرهنگ مثبت مدرسه بدون رهبری حمایتگر ممکن است پایدار نماند؛ رهبری اثربخش بدون معلمان توانمند نمی‌تواند به کلاس درس منتقل شود؛ توسعه حرفه‌ای بدون فرهنگ اعتماد و همکاری به تغییر رفتار آموزشی نمی‌انجامد؛ روش‌های فعال تدریس بدون هنجارهای حامی مشارکت محدود می‌شوند؛ فناوری بدون توانمندی دیجیتال و تعامل انسانی اثربخشی کافی ندارد؛ و همه این عناصر بدون عدالت و حساسیت فرهنگی ممکن است تنها برای بخشی از دانش‌آموزان فرصت یادگیری مناسب فراهم کنند. از این‌رو، مهم‌ترین دلالت نظری پژوهش حاضر عبور از نگاه تک‌عاملی به فرهنگ یادگیری و حرکت به سوی رویکردی کل‌نگر، چندسطحی و زمینه‌مند است. فرهنگ یادگیری موفق نتیجه هماهنگی میان محیط مدرسه، رهبری، معلم، برنامه درسی، شبکه روابط اجتماعی، فناوری و عدالت است و اصلاح هر یک بدون توجه به ارتباط آن با سایر عناصر، احتمالاً پیامدهای محدود و ناپایداری خواهد داشت.

پژوهش حاضر با محدودیت‌هایی همراه بود که در تفسیر یافته‌ها باید مورد توجه قرار گیرد. نخست، مرور حاضر بر مطالعات منتشرشده و قابل دسترس در پایگاه‌های تعیین‌شده متکی بود و از این‌رو احتمال دارد برخی پژوهش‌های منتشرنشده، گزارش‌های سازمانی یا مطالعات موجود در پایگاه‌های دیگر وارد تحلیل نشده باشند. دوم، ناهمگونی مطالعات از نظر تعریف مفهومی فرهنگ یادگیری، جامعه مورد بررسی، مقطع تحصیلی، بافت فرهنگی و روش پژوهش، امکان مقایسه کاملاً همسان میان یافته‌ها را محدود کرد و به دلیل همین ناهمگونی، انجام فراتحلیل آماری امکان‌پذیر نبود. سوم، بخش قابل‌توجهی از مطالعات داخلی بر نمونه‌های محدود جغرافیایی و مطالعات مقطعی یا پایان‌نامه‌ای استوار بودند که تعمیم‌پذیری برخی نتایج را کاهش می‌دهد. همچنین، طبقه‌بندی کدها و مضامین در تحلیل مضمون، علی‌رغم استفاده از فرایند نظام‌مند و توافق میان کدگذاران، ناگزیر تا حدی تحت تأثیر تفسیر پژوهشگران قرار دارد. در نهایت، تفاوت ساختار نظام‌های آموزشی کشورهای مختلف سبب می‌شود که همه مؤلفه‌های شناسایی‌شده با شدت و اهمیت یکسان در تمام بافت‌های آموزشی قابل کاربرد نباشند.

پیشنهاد می‌شود پژوهش‌های آینده بر اساس هفت مضمون و مؤلفه‌های شناسایی‌شده، ابزار جامع و استاندارد برای سنجش فرهنگ یادگیری دانش‌آموزان طراحی و ویژگی‌های روان‌سنجی آن را در مقاطع تحصیلی و مناطق فرهنگی مختلف بررسی کنند. همچنین انجام پژوهش‌های طولی می‌تواند چگونگی شکل‌گیری و تغییر فرهنگ یادگیری را در طول زمان و در پاسخ به تغییر مدیر، معلم، برنامه درسی یا فناوری آموزشی روشن سازد. طراحی مطالعات تطبیقی میان مدارس دولتی و غیردولتی، شهری و روستایی، برخوردار و کم‌برخوردار و نیز میان استان‌ها و نظام‌های آموزشی مختلف می‌تواند نقش زمینه را دقیق‌تر مشخص کند. استفاده از روش‌های آمیخته، تحلیل چندسطحی و مدل‌سازی روابط میان رهبری، فرهنگ مدرسه، توسعه حرفه‌ای، تعاملات، فناوری و پیامدهای دانش‌آموزان نیز توصیه می‌شود. افزون بر این، مطالعات مداخله‌ای می‌توانند بررسی کنند که تغییر هدفمند یک یا چند مؤلفه فرهنگ یادگیری تا چه اندازه قادر است مشارکت، خودتنظیمی، تعلق مدرسه‌ای، تفکر انتقادی و عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان را بهبود بخشد.

در سطح عمل، پیشنهاد می‌شود مدیران و سیاست‌گذاران از رویکردهای جزیره‌ای در ارتقای کیفیت یادگیری فاصله گرفته و برنامه‌های بهبود مدرسه را بر اساس مجموعه به‌هم‌پیوسته‌ای از مؤلفه‌های فرهنگ یادگیری طراحی کنند. مدیران مدارس می‌توانند با گسترش رهبری مشارکتی، ایجاد فضای اعتماد، تقویت صدای دانش‌آموزان و فراهم کردن فرصت یادگیری حرفه‌ای مستمر برای معلمان، زیرساخت فرهنگی لازم را ایجاد

کنند. برنامه‌های توانمندسازی معلمان بهتر است علاوه بر روش تدریس، مهارت‌های ارتباطی، اجتماعی - هیجانی، سواد دیجیتال، آموزش چندفرهنگی و مدیریت کلاس مشارکتی را پوشش دهند. برنامه درسی و ارزشیابی نیز باید فرصت بیشتری برای پرسشگری، کار گروهی، حل مسئله، بازنمایی و یادگیری از خطا فراهم سازند. مدارس لازم است مشارکت والدین و شبکه‌های ارتباطی میان خانه و مدرسه را تقویت کرده و فناوری را در خدمت تعامل و تولید دانش به کار گیرند، نه صرفاً انتقال محتوا. همچنین توجه به برابری فرصت‌های یادگیری، تفاوت‌های فردی و فرهنگی، نیازهای گروه‌های کم‌برخوردار و ایجاد احساس تعلق برای همه دانش‌آموزان باید به‌عنوان یکی از معیارهای اصلی ارزیابی کیفیت فرهنگ یادگیری مدرسه در نظر گرفته شود.

مشارکت نویسندگان

در نگارش این مقاله تمامی نویسندگان نقش یکسانی ایفا کردند.

تعارض منافع

در انجام مطالعه حاضر، هیچ‌گونه تضاد منافعی وجود ندارد.

Extended Abstract

Introduction

Schools are no longer regarded merely as institutions responsible for transmitting predetermined bodies of knowledge; rather, they are increasingly understood as social, cultural, and learning environments in which students develop critical thinking, creativity, self-regulation, collaboration, problem-solving skills, and capacities for lifelong learning. From this perspective, the quality of learning cannot be adequately explained solely by curriculum content, teaching techniques, or individual learner characteristics. Learning occurs within a broader system of values, norms, beliefs, expectations, relationships, organizational arrangements, and habitual practices that collectively constitute a learning culture. Culture and education are mutually constitutive: educational practices are embedded within cultural contexts, while schools simultaneously reproduce, negotiate, and transform cultural values and patterns of interaction (Almasi, 2016; Kapur, 2018, 2019; Sadeghi, 2012).

Learning culture therefore refers to the shared assumptions, attitudes, values, behavioral patterns, and social interactions through which learning acquires meaning within an educational environment. It determines how students and teachers perceive knowledge, effort, success, failure, participation, responsibility, assessment, and educational relationships. Studies on teaching and learning cultures have demonstrated that differences in educational practices cannot be attributed exclusively to formal curricula or available resources; deeply rooted cultural patterns also shape classroom behavior, teachers' pedagogical decisions, and students' participation in learning (Ayati & Khoshdaman, 2012; Cross et al., 2013; Heo et al., 2018; Stigler & Hiebert, 2014). Accordingly, understanding students' learning requires attention to both observable instructional practices and the underlying cultural assumptions that sustain them.

School culture constitutes an important organizational foundation of learning culture. A positive school culture can create an environment characterized by trust, shared expectations, supportive relationships, educational commitment, and a sense of belonging. Empirical evidence has linked school culture to students' academic achievement, school effectiveness, psychological needs, and educational belonging (Bektas et al., 2015; Ebrahimi Moghadam, 2021; Foroutan, 2024; Pourhosseini, 2016; Yousefi et al., 2020). At the same time, learning culture is not confined to school climate. Studies have identified diverse components related to learner motivation, educational behaviors, interactions, learning environments, assessment systems, organizational policies, and professional competencies (Farajpour, 2021; Maarefvand et al., 2018; Maarefvand et al., 2017; Nasiri Garmeh Cheshmeh, 2023; Soleimannia, 2023). These findings indicate that learning culture should be conceptualized as a multidimensional phenomenon operating simultaneously at individual, interpersonal, instructional, and organizational levels.

Educational leadership is another critical element in this system. School leaders influence learning culture by establishing shared educational visions, supporting innovation, promoting participation, distributing responsibilities, and providing opportunities for teacher development. Research has demonstrated relationships between leadership styles and learning culture and has indicated that learning culture can mediate the relationship between transformational leadership and teachers' professional development (Mohebi, 2022; Tanhaei Sisi, 2019). Contemporary evidence similarly highlights the combined effects of leadership, school climate, stakeholder participation, and learner-centered leadership competencies on educational outcomes and organizational learning (Alzouebi et al., 2025; Özdoğru et al., 2025; Richardson & Khawaja, 2025; Y. E. Soriano & S. C. Bautista, 2025).

Teachers also occupy a central position within students' learning culture. Their professional beliefs, attitudes toward change, instructional practices, social identity, socio-emotional competencies, and willingness to engage in continuous learning influence students' experiences of school and classroom environments. Teacher culture may facilitate or constrain curriculum innovation, while supportive school cultures can strengthen teacher professionalism, empowerment, and readiness for educational change (Manijani, 2024; Mirarab Razi, 2013; Muhsin et al., 2019; Romani et al., 2016). Professional learning communities and learning-oriented organizational structures can further promote knowledge sharing, collective reflection, and sustained professional growth (Anderson et al., 2024; Gill et al., 2019; X. Hu et al., 2024; Tammets et al., 2024).

Learning culture is also embodied in curriculum and pedagogy. Innovative, collaborative, personalized, culturally responsive, and interactive approaches can support students' agency and active engagement when the surrounding culture values inquiry, experimentation, cooperation, and learning from mistakes. Conversely, introducing innovative instructional methods into an environment dominated by rigid, teacher-centered expectations may restrict their effectiveness (Bashash, 2022; Heydari, 2020; Tammets, 2024; Zarei, 2023). Social relationships constitute another essential dimension because learning is fundamentally relational. Teacher-student communication, peer relationships, parental participation, and professional trust contribute to students' feelings of support, participation, and belonging (Bazargard, 2018; Gebre et al., 2025; Parsaeian, 2023; Romani et al., 2019).

Technological transformation has further expanded the meaning of learning culture. Smart schools, online learning, hybrid environments, and digital resources have changed not only instructional tools but also the patterns of communication, participation, responsibility, and knowledge creation. Digital technologies can facilitate collaborative, creative, and self-directed learning; nevertheless, their contribution depends on institutional support, teachers' competencies, and the preservation of meaningful social interaction (Bagherpour, 2023; Baghershahi et al., 2023; Citores, 2023; Mohammadi, 2023; Zeinolabedini, 2011). Educational equity and cultural sensitivity have likewise emerged as essential considerations. A sustainable learning culture must recognize linguistic, social, ethnic, and cultural diversity and ensure meaningful opportunities for participation among students with different backgrounds (Esmaeili et al., 2022; Kahrizi et al., 2021; Karacsony et al., 2022; Parker, 2019; Pourdavood & Yan, 2020).

Despite the expansion of this literature, conceptual fragmentation remains evident. Studies variously emphasize school culture, teacher culture, organizational learning, leadership, professional development, digital learning, social interaction, or multicultural education. Consequently, the dimensions and components of students' learning culture have not been integrated consistently into a comprehensive conceptual framework. The present systematic review was therefore conducted to identify, organize, and explain the principal dimensions and components of students' learning culture by synthesizing evidence from national and international studies.

Methods and Materials

This study adopted a qualitative approach and employed a systematic review design. The research field consisted of Persian-language studies published from 2011 to 2025 and international studies published between 2010 and 2025 in the field of learning culture and related educational constructs. A systematic search strategy was developed using combinations of relevant terms, including "Learning Culture," "Student Learning Culture," "Classroom Learning Norms," "Self-Regulated Learning," "Educational Values," "Cultural Beliefs about Learning," "Teacher Culture," "Teaching Culture," and "School Culture." Searches were conducted across major national and international scientific databases, including Web of Science, ProQuest, ScienceDirect, Embase, Scopus, PubMed, Irandoc, Noormags, Magiran, Virascience, and SID.

The initial search identified 345 records. Study selection was conducted in successive stages involving title screening, abstract screening, and full-text assessment. Conference papers, studies published outside the specified time range, and articles failing to satisfy the predefined relevance and methodological criteria were excluded. Methodological quality was evaluated using the Critical Appraisal Skills Programme checklist. Each study was assessed independently by two researchers, and disagreements were resolved through consensus. A minimum quality threshold of 5 out of 10 was established for inclusion. Following the complete screening and quality-appraisal process, 68 studies were included in the final analysis.

Because of substantial heterogeneity in study designs, conceptual models, populations, and indicators of learning culture, statistical meta-analysis was not considered appropriate. The extracted textual data were therefore subjected to thematic analysis. Data were imported into MAXQDA 2020 and analyzed through repeated familiarization with the studies, open coding, extraction of conceptual codes, clustering of codes into components, development of overarching themes, review and refinement of the thematic structure, and final conceptual organization. Inter-coder agreement was evaluated using Cohen's kappa coefficient, which was 0.85, indicating satisfactory reliability of the coding process.

Findings

The thematic analysis yielded a multidimensional conceptual structure consisting of seven overarching themes, 28 components, and 79 conceptual codes. The seven main themes were school culture, educational leadership and management, teachers' professional development, curriculum and teaching methods, social interactions and participation, technology and digital learning, and educational equity and cultural sensitivity.

School culture comprised five components and 14 conceptual codes. Its components included school climate and learning environment, educational interactions, learning motivation and attitudes, educational values and norms, and support from peers and school staff. The synthesis indicated that school culture constituted the fundamental environment within which learning attitudes, belonging, participation, and educational behaviors were formed.

Educational leadership and management consisted of three components and 12 conceptual codes, encompassing transformational leadership, distributed leadership, and leadership competencies. The results indicated that educational leadership shaped learning culture through organizational direction, participation, support for learning, and the creation of conditions conducive to professional and instructional development. Teachers' professional development included five components and 11 conceptual codes: change management, in-service education, professional learning communities, career development, and lifelong learning. The findings revealed a reciprocal relationship between professional development and learning culture, whereby supportive learning cultures facilitated teachers' professional growth, while professionally developing teachers contributed to the reproduction and strengthening of school learning culture.

Curriculum and teaching methods contained five components and 15 conceptual codes, including educational innovation, multicultural education, personalized learning, interactive approaches, and technology integration. The findings suggested that innovative and active instructional methods were most effective when embedded

within a supportive cultural environment that legitimized participation, inquiry, collaboration, and learner agency.

Social interactions and participation comprised four components and 10 conceptual codes: organizational trust, parental participation, learning networks, and intersectoral collaboration. The analysis showed that relationships among teachers, students, parents, peers, and other educational actors contributed substantially to the dynamism and sustainability of learning culture.

Technology and digital learning included three components and nine conceptual codes: school smartification, online education, and teachers' digital skills. Technology was identified as an enabling mechanism rather than an independent determinant of learning culture. Its positive contribution depended on appropriate institutional support, teacher competence, and effective social and educational interaction.

Finally, educational equity and cultural sensitivity consisted of three components and eight conceptual codes: indigenous education, equality of opportunity, and cultural diversity. The findings demonstrated that a sustainable learning culture required recognition of different cultural backgrounds and equitable opportunities for students to participate in and benefit from educational processes.

Discussion and Conclusion

The findings demonstrate that students' learning culture should be understood as an integrated educational ecosystem rather than as an isolated characteristic of students or classrooms. Learning emerges from the interaction of organizational structures, leadership practices, teacher competencies, curriculum, interpersonal relationships, technological environments, and broader considerations of equity and cultural diversity. The seven themes identified in this review therefore represent interdependent dimensions rather than separate categories.

School culture appears to function as the immediate social and psychological foundation of learning. When students encounter supportive relationships, clear learning values, positive expectations, and a sense of belonging, participation in learning becomes culturally normalized rather than merely individually motivated. Leadership contributes to this process by creating the organizational conditions under which those norms can be developed and maintained. Accordingly, educational leadership is most meaningful when it moves beyond administrative control and facilitates shared responsibility, innovation, professional learning, and collective commitment to student development.

Teacher professional development represents another connecting mechanism within this ecosystem. Teachers are simultaneously products and producers of school culture. Their willingness to learn, reflect, collaborate, and modify instructional practices can reinforce a culture of continuous learning, while restrictive environments may discourage professional experimentation. Consequently, professional development should not be conceived simply as participation in formal training programs, but as a continuous organizational process embedded in everyday school practice.

The findings also indicate that curriculum and pedagogy constitute the practical expression of learning culture. Active learning, personalized instruction, collaborative learning, and educational innovation cannot achieve their intended outcomes when implemented within environments that continue to reward passivity, conformity, or one-way transmission of knowledge. Sustainable pedagogical change therefore requires congruence between instructional reform and the underlying beliefs and norms of the school.

Similarly, the prominence of social interaction confirms that learning culture is inherently relational. Trust, communication, participation, and cooperation enable students and educators to exchange knowledge, seek assistance, take intellectual risks, and construct shared meanings. The contribution of digital technology should be interpreted within the same relational framework. Digitalization can expand opportunities for participation and knowledge creation, but technology alone cannot generate a productive learning culture. Its educational

value depends on how it is embedded in teaching, relationships, institutional support, and teachers' digital capabilities.

The emergence of educational equity and cultural sensitivity as a distinct theme further broadens the concept of learning culture. A school cannot be regarded as possessing a strong learning culture if meaningful learning opportunities are available only to particular groups. Recognition of cultural diversity, local identities, individual differences, and unequal access to educational opportunities is therefore integral rather than peripheral to the concept.

Overall, this systematic review indicates that strengthening students' learning culture requires coordinated action across multiple levels of the educational system. Improvements in school climate, leadership, teacher development, curriculum, participation, technology, and educational equity should be pursued as interconnected processes. Fragmented interventions targeting only one dimension are unlikely to produce sustainable change. The resulting framework provides a comprehensive conceptual basis for understanding students' learning culture and can inform future measurement, school improvement initiatives, professional development programs, curriculum reform, and educational policy aimed at establishing schools as inclusive, participatory, adaptive, and continuously learning environments.

References

- Almasi, L. (2016). *Culture, Teaching, and Learning* 14th Annual Conference of the Iranian Curriculum Studies Association: Culture and Curriculum, Hamedan, Iran.
- Altun, T. (2013). Exploring the Effects of Classroom Culture on Primary Pre-Service Teachers' Professional Development. *Australian Journal of Teacher Education*, 38(9). <https://doi.org/10.14221/ajte.2013v38n9.6>
- Alzouebi, K., Al Hammadi, D. Y., Ankit, A., & Abu Khurma, O. (2025). School Innovation: Building a Culture Through Leadership and Stakeholder Engagement. *Societies*, 15(4), 77. <https://doi.org/10.3390/soc15040077>
- Anderson, K., Patel, R., & Li, M. (2024). How School Culture Shapes Teachers' Implementation of Professional Learning: A Systematic Review. *Review of Educational Research*, 94(2), 215-240. <https://doi.org/10.3102/00346543057002215>
- Asadollahi Rad, M. (2022). *Comparison of Learning Culture, Critical Thinking, and Academic Performance among Students with Educator and Non-Educator Parents in Bandar Abbas* [Master's thesis, Islamic Azad University, Bandar Lengeh Branch, Department of Psychology].
- Ayati, M., & Khoshdaman, S. (2012). Culture, Curriculum, and Teaching and Learning Styles. *Iranian Journal of Curriculum Studies*, 7(26).
- Bagherpour, A. (2023). *The Effect of School Smartification on Teachers' Learning Culture with the Mediating Role of Knowledge Creation among Elementary Teachers in Amol County* [Master's thesis, Amol Institute of Higher Education, Faculty of Humanities].
- Baghershashi, S., Taleb, Z., & Sadeghi, A. (2023). Exploring Students' Lived Experiences of Virtual Education Culture in Higher Education. *Biannual Journal of Higher Education Curriculum Studies*, 14(27), 171-196.
- Bashash, B. (2022). *Innovation Models in Schools and Learning Culture of Female Lower Secondary Students in District 2 of Rasht* [Master's thesis, University of Guilan, Faculty of Literature and Humanities].
- Bazargard, N. (2018). *Comparing Iranian High School Students and English Teachers in Terms of Classroom Communication Dimensions in Learning Culture* [Master's thesis, Islamic Azad University, Rasht Branch, Faculty of Humanities].
- Bektas, F., Çogaltay, N., & Karadag, E. (2015). School Culture and Academic Achievement of Students: A Meta-Analysis Study. *Anthropologist*, 21(3), 482-488. <https://doi.org/10.1080/09720073.2015.11891837>
- Citores, A. (2023). The School as a Learning Organization. *Journal of Educational Innovation*, 38(2), 231-249.
- Citores, L., Ballano, S., & Urueña, A. (2023). The Construction of Learning Cultures in Hybrid Educational Settings. *Learning, Culture and Social Interaction*, 39, 100739. <https://doi.org/10.1016/j.lcsi.2023.100739>
- Cross, N., Howard, K., & Pearson, C. (2013). Culture: The Missing Link Learning. *Leadership*, 42(4), 36-37.
- Ebrahimi Moghadam, A. (2021). *Examining the Mediating Role of School Culture in the Relationship between Quality of Learning Experiences and Sense of School Belonging among Female Elementary Students in Khaf County* [Master's thesis, Payame Noor University of Razavi Khorasan Province, Mashhad Center].
- Eisenschmidt, E. (2025). How to Unpack the Black Box of School Culture. *Journal of School Leadership & Policy*. <https://doi.org/10.1080/15700763.2025.2477154>

- Esmaeili, E., Sadeghi, A., & Mehrmohammadi, M. (2022). The Position of Multicultural Education in Lower Secondary Social Science Textbooks and Iran's Upstream Documents with Emphasis on a Feminist Approach. *Journal of Adolescent and Youth Psychological Studies*, 3(3 (6)), 126-139.
- Farajpour, N. (2021). *Identifying Components of Elementary Students' Learning Culture in Order to Present a Conceptual Management Model* [Doctoral dissertation, University of Birjand, Faculty of Educational Sciences and Psychology].
- Foroutan, A. (2024). *The Role of School Culture and Sense of School Belonging in Academic Success of Students in Argo County, Badakhshan Province* [Master's thesis, University of Birjand, Faculty of Educational Sciences and Psychology].
- Gebre, T., Demissie, F., & Yimer, A. (2025). The Impact of Teacher Socio-Emotional Competence on Student Engagement: A Meta-Analysis. *Frontiers in psychology*. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2025.1526371>
- Ghali Hamoud, S. (2024). *The Relationship between Iraqi English Teachers' Social Identity and Their Perceptions of Incorporating Second-Language Culture in Classrooms* [Master's thesis, Ilam University, Faculty of Literature and Humanities].
- Ghanbari, A. (2023). *Examining the Role of School Culture in Elementary Teachers' Readiness to Deliver Home-Based Learning: A Case Study of Borazjan* [Master's thesis, Ferdows Rahjooyan Danesh Institute of Higher Education, Borazjan].
- Gill, A. J., Carrillo, F. J., & Fonseca-Pedrero, E. (2019). Assessing a Learning Organization Model: A Teacher's Perspective. *Management in Education*, 33(1), 21-31. <https://doi.org/10.1177/0892020618783815>
- Gligorovic, B., Nikolic, M., Terek, E., Glusac, D., & Tasic, I. (2016). The Impact of School Culture on Serbian Primary Teachers' Job Satisfaction. *Hacettepe University Journal of Education*, 31(2), 231-248. <https://doi.org/10.16986/HUJE.2016015184>
- Haiyan, Q., Walker, A., & Xiaowei, Y. (2017). Building and Leading a Learning Culture among Teachers: A Case Study of a Shanghai Primary School. *Educational Management Administration and Leadership*, 45(1), 101-122. <https://doi.org/10.1177/1741143215623785>
- Hashemi, H., & Abbaszadeh, A. (2014). *Iran in the Twenty-First Century*. Institute for Humanities Research, University of Tehran.
- Heo, H., Leppisaari, I., & Lee, O. (2018). Exploring Learning Culture in Finnish and South Korean Classrooms. *The Journal of Educational Research*, 111(4), 459-472. <https://doi.org/10.1080/00220671.2017.1297924>
- Heydari, Y. (2020). *Identifying Teaching Culture and Requirements for Creative Teaching in Elementary Education* [Master's thesis, Islamic Azad University, Arsanjan Branch].
- Hoyle, S. (2022). School Culture and Student Mental Health: A Qualitative Study in UK Secondary Schools. *BMC public health*, 22. <https://doi.org/10.1186/s12889-022-13034-x>
- Hu, L., Zhang, Y., & Chen, M. (2024). Professional Learning Communities and School Culture Development in East Asia. *Asia Pacific Education Review*, 25(1), 58-74.
- Hu, X., Wang, Y., & Wang, L. (2024). The Influence of Classroom Culture on Chinese Students' Self-Regulated Learning. *Educational Studies*, 50(1), 67-83. <https://doi.org/10.1080/03055698.2023.2217416>
- Ismail, M., Khatibi, A. A., & Azam, S. M. F. (2022). Impact of School Culture on School Effectiveness in Government Schools in Maldives. *Participatory educational research*, 9(2), 261-279. <https://doi.org/10.17275/per.22.39.9.2>
- Kahrizi, P., Faghil Aram, B., Sadeghi, A., Mahdizadeh, A., & Shabani, H. (2021). Designing a Multicultural Teaching Model for Instructors of Islamic Azad University in Kermanshah Province. *Sociology of Education*, 7(1), 73-87.
- Kang, H., & Chang, B. (2016). Examining Culture's Impact on the Learning Behaviors of International Students from Confucius Culture Studying in Western Online Learning Context. *Journal of International Students*, 6(3), 779-797. <https://doi.org/10.32674/jis.v6i3.356>
- Kapur, R. (2018). *Impact of Culture on Education*. <https://www.researchgate.net/publication/323794724>
- Kapur, R. (2019). *Cultural Education*. <https://www.researchgate.net/publication/334364956>
- Karacsony, P., Pásztóová, V., Vinichenko, M., & Huszka, P. (2022). The Impact of the Multicultural Education on Students' Attitudes in Business Higher Education Institutions. *Education Sciences*, 12, 173. <https://doi.org/10.3390/educsci12030173>
- Maarefvand, Z., Shams, G., & Sabbaghian, Z. (2018). Pathology of Learning Culture among Humanities Students. *Journal of Teaching and Learning Studies*, 10(1 (74/1)), 131-167.
- Maarefvand, Z., Shams Morkani, G., & Sabbaghian, Z. (2017). Evaluation of Learning Culture among Engineering Students at Shahid Beheshti University: Strengths and Weaknesses. *Iranian Journal of Engineering Education*, 19(74), 97-127.
- Manijani, S. (2024). *Examining Psychological Empowerment of Elementary Teachers in Manoujan Based on Organizational Commitment and Learning Culture* [Master's thesis, Islamic Azad University, Bandar Lengeh Branch].
- Martinez, D. (2014). School Culture and American Indian Educational Outcomes. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2014.01.194>

- Mirarab Razi, R. (2013). *Explaining the Role of Teacher Culture in the Way Teachers Confront Change and Innovation in Curricula: A Case Study of Elementary Science* [Doctoral dissertation, Tarbiat Modares University, Faculty of Literature and Humanities].
- Mirkamali, M. (2016). The Relationship of Culture with Resistance to or Acceptance of Change. In *Collected Articles on Resistance to Change*. Public Administration Training Center.
- Mohammadi, B. (2023). *Examining the Structural Relationships of Students' Personality Traits with Acceptance of E-Learning: The Mediating Role of Perceived Social Interaction and Learning Culture at School* [Master's thesis, Payame Noor University of Kermanshah Province, Ravansar Center].
- Mohebi, M. (2022). *The Mediating Role of Learning Culture in the Relationship between Transformational Leadership and Teachers' Professional Development* [Master's thesis, Islamic Azad University, Taybad Branch].
- Muhsin, M. R., Indartono, S., & Astuti, S. I. (2019). *The Role of School Culture in Teacher Professionalism Improvement* International Conference on Progressive Education (ICOPE 2019), <https://doi.org/10.2991/assehr.k.200323.111>
- Nasiri Garmeh Cheshmeh, M. R. (2023). *Identifying and Validating Components of Learning Culture in Schools* [Master's thesis, University of Mohaghegh Ardabili, Faculty of Educational Sciences and Psychology].
- Nasrabadi, O. L. (2016). *Education Culture in Special and Regular Girls' Lower Secondary Schools in Nowshahr County* [Master's thesis, University of Mazandaran, Faculty of Literature and Humanities].
- Özdoğan, M., Sarier, Y., & Korucuoğlu, T. (2025). How Leadership and School Climate Influence Student Achievement: Evidence from a Comparative Meta-Analysis. *Educational process: international journal*, 15, e2025156. <https://doi.org/10.22521/edupij.2025.15.156>
- Parker, J. L. (2019). Multicultural Education as a Framework for Educating English Language Learners in the United States. *International Journal of Multidisciplinary Perspectives in Higher Education*, 4(1), 22-35. <https://doi.org/10.32674/jimphe.v4i1.1404>
- Parsaeian, S. (2023). *Identifying and Explaining the Culture of Education (Teaching-Learning) among Students* [Master's thesis, Payame Noor University of Razavi Khorasan Province, Mashhad Center].
- Pourdavood, R. G., & Yan, M. (2020). Becoming Critical: In-Service Teachers' Perspectives on Multicultural Education. *International Journal of Learning, Teaching and Educational Research*, 19(2), 112-135. <https://doi.org/10.26803/ijlter.19.2.8>
- Pourhosseini, E. (2016). *Analysis of the Relationships among School Culture, Basic Psychological Needs, and Academic Alienation among Male Lower Secondary Students in Public Schools of Lorestan Province* [Master's thesis, Urmia University, University Campus].
- Raisi, M. (2024). *Predicting Attitude toward the Teaching Profession Based on Learning Culture and Critical Thinking among Elementary Teachers in Bandar Lengeh* [Master's thesis, Islamic Azad University, Bandar Lengeh Branch, Department of Psychology].
- Richardson, J. W., & Khawaja, S. (2025). Meta-Synthesis of School Leadership Competencies to Support Learner-Centered, Personalized Education. *Frontiers in Education*, 10. <https://doi.org/10.3389/feduc.2025.1537055>
- Romani, S., Haji Hosseinneshad, G., Hosseinihah, A., & Fazeli, N. (2016). Exploring and Identifying Teachers' Culture in Confronting Curriculum Changes: A Mixed-Methods Study. *Teaching Research Quarterly*, 4(2).
- Romani, S., Haji Hosseinneshad, G., Hosseinihah, A., & Fazeli, N. (2019). Examining the Culture of Teachers' Relationships with Colleagues, Parents, and Students: Rural and Multigrade Schools. *Educational and School Studies*, 8(2), 167-192.
- Sadeghi, A. (2012). Characteristics and Requirements for Developing a Multicultural Curriculum in Iran: Examining Challenges and Presenting Strategies. *Culture Strategy Quarterly*(17-18), 93-122.
- Sadeghi Golsafidi, H. (2016). *Evaluation of Learning Culture in Elementary Schools of Tehran District 18* [Master's thesis, Payame Noor University of Tehran Province].
- Sato, M., Bartiromo, M., & Elko, S. (2016). Investigating Your School's Science Teaching and Learning Culture. *Phi Delta Kappan*, 97(6), 42-47. <https://doi.org/10.1177/0031721716636872>
- Sedaghat, Z. (2014). *Identifying Components of School Culture* [Master's thesis, Alzahra University, Faculty of Educational Sciences and Psychology].
- Shariatina, A. (2018). *The Role of Learning Culture at School and Social Intelligence in Students' Health Literacy* [Master's thesis, Payame Noor University of Razavi Khorasan Province, Gonabad Center].
- Soleimannia, Z. (2023). *Examining Elementary Students' Learning Culture from the Perspective of Teachers in District 2 of Ardabil* [Master's thesis, Islamic Azad University, Ardabil Branch, Faculty of Humanities].
- Soriano, R., & Bautista, A. (2025). School Leadership and Learning Culture in Philippine Basic Education. *International Journal of Leadership in Education*. <https://doi.org/10.1080/13603124.2025.1009281>
- Soriano, Y. E., & Bautista, S. C. (2025). School Culture and Professional Development on Student Success. *International Journal of Multidisciplinary Research and Growth Evaluation*, 6(2), 1379-1386. <https://doi.org/10.54660/IJMRGE.2025.6.2.1379-1386>

- Stigler, J., & Hiebert, J. (2014). *The Teaching Gap*. Madreseh Publications.
- Tammets, K. (2024). School Culture and Teaching Practices for the Effective Student. *Journal of Education & Teaching*. <https://doi.org/10.1080/02619768.2024.2368019>
- Tammets, K., Leijen, Ä., & Pedaste, M. (2024). A Framework for Learning Culture in Schools: A Design-Based Research Study. *Learning Environments Research*, 27(1), 1-20. <https://doi.org/10.1007/s10984-023-09402-w>
- Tanhaei Sisi, N. (2019). *Examining the Relationship between Principals' Leadership Styles and Learning Culture in Elementary Schools of Tehran District 14* [Master's thesis, Shahid Rajaei Teacher Training University, Faculty of Humanities].
- Watson, S. L. (2011). Somebody's Gotta Fight for Them: A Disadvantaged and Marginalized Alternative School's Learner Centered Culture of Learning. *Urban Education*, 46(6), 1496-1525. <https://doi.org/10.1177/0042085911413148>
- Yousefi, A., Zahed Babelan, A., & Moeini Kia, M. (2020). The Relationship between School Culture and School Effectiveness with the Moderating Role of School Size: A Case Study of Lower Secondary Schools in Ardabil Province. *Organizational Culture Management*, 19(2), 325-351.
- Zarei, G. (2023). *Predicting Learning Culture Based on Educational Innovation and Knowledge Sharing among Upper Secondary Teachers in District 2 of Shiraz* [Master's thesis, Islamic Azad University, Marvdasht Branch, Faculty of Humanities].
- Zeinolabedini, S. (2011). *Examining Learning Culture in Smart Schools of Tehran* [Master's thesis, Mehr Alborz Electronic-Virtual Institute of Higher Education, Faculty of Management].